Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Serfigol Cymru 2022-2023

Fersiwn 1.0
Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg/This document is available in English

Manylion cyhoeddi

Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb manwl o wybodaeth am waith a wnaed gan Raglen Sgrinio Serfigol Cymru ar gyfer y flwyddyn Ebrill 2022 hyd at ddiwedd Mawrth 2023.

Teitl: Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Serfigol Cymru 2022-23

Dyddiad: Mawrth 2026

ISBN: 978-1-83766-780-2

Manylion cyswllt

Yr Adran Wybodeg, Llawr 6, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Rhif 2 Capital Quarter, Stryd Tyndall, Caerdydd, CF10 4BZ
E-bost: Screening.Information@wales.nhs.uk
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Byddwn yn ymateb i ohebiaeth yn Gymraeg heb oedi. We will respond to correspondence in Welsh without delay.

Datganiad Sicrwydd Ansawdd

Mae cofnodion sgrinio data yn newid yn gyson. Mae'r cronfeydd data a ddefnyddir gan Is-adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael eu diweddaru'n ddyddiol pan fydd cofnodion yn cael eu hychwanegu, eu newid neu eu dileu (wedi'u harchifo). Gallai hyn ymwneud â phryd y nodwyd bod angen sgrinio person; wedi cael canlyniadau sgrinio y mae angen eu cofnodi neu wedi newid statws ac nad oes angen ei sgrinio mwyach yn y drefn honno. Derbynnir data o nifer fawr o wahanol ffynonellau gyda lefelau amrywiol o gywirdeb a chyflawnrwydd. Mae'r Is-adran Sgrinio yn gwirio data am gywirdeb trwy gymharu setiau data, er enghraifft data practisau Meddygon Teulu, ac yn cywiro'r data codio lle bo modd. Dylid nodi bod oedi weithiau wrth gasglu data, er enghraifft efallai na fydd person yn cofrestru ar unwaith gyda'i Feddyg Teulu. Bydd yr oedi hwn felly yn effeithio ar gyflawnrwydd y data yn dibynnu ar amgylchiadau unigol. Yn ogystal, dylai'r darllenydd fod yn ymwybodol bod data'n cael ei ddiweddaru'n gyson ac efallai y bydd mân newidiadau yn y niferoedd a nodir yn y ddogfen hon o flwyddyn i flwyddyn oherwydd adnewyddu data. Wrth ymdrin â data o ardaloedd daearyddol bach, o bryd i'w gilydd byddwn yn atal niferoedd sy'n is na phump pan fydd y data'n sensitif o bosibl.

Gwybodaeth hawlfraint

© 2026 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Gellir atgynhyrchu deunydd a gynhwysir yn y ddogfen hon o dan delerau’r Drwydded Llywodraeth Agored (OGL) (https://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/) ar yr amod y caiff ei wneud yn gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid nodi cydnabyddiaeth i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae hawlfraint y trefniant teipograffyddol, y dylunwaith a’r cynllun yn perthyn i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.
Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Delwedd y clawr: Adnodd mewnol Iechyd Cyhoeddus Cymru, Llyfrgell Asedau Iechyd Cyhoeddus Cymru (https://phwassets.nhs.wales). Rhif yr Ased: 219690

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Cynnwys

Negeseuon allweddol 7
Cyflwyniad 8
Cefndir 8
Cyflawni'r rhaglen 9
Llwybr Sgrinio 10
Prif Ystadegau 12
Data 13
Cwmpas 13
Cyfranogwyr a wahoddwyd 18
Cyfranogwyr a gafodd eu profi 20
Amseroedd cyhoeddi canlyniadau samplau sgrinio yn ôl bwrdd iechyd 23
Samplau a adroddwyd gan labordy sgrinio serfigol 26
APV, PPV ac RV 32
Amseroedd y mae labordy patholeg yn eu cymryd i gwblhau eu prosesau 35
Gweithgaredd colposgopi 36
Amseroedd aros colposgopi 39
Cyfanswm yr apwyntiadau colposgopi a fynychwyd 43
Cleifion newydd a welwyd a'r canlyniad gwaethaf o ran histoleg 45
Archwiliad o ganser ceg y groth yng Nghymru 2021-22 48
Statws wedi'i ganfod trwy sgrinio 52
Diffiniadau 56
Y Tîm Cynhyrchu 58
Manylion cyswllt y rhaglen 59

GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru Public Health Wales

Tablau

Tabl 1: Cwmpas Sgrinio Serfigol Addas i'r Oedran yn ôl Grŵp Oedran 14
Tabl 2: Cwmpas sgrinio serfigol (rhai 25-64 oed) yn ôl bwrdd iechyd y preswylir ynddo Ffig. 16
Tabl 3: Unigolion a wahoddwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd 19
Tabl 4: Unigolion a gafodd eu sgrinio yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd 21
Tabl 5: Amser o'r dyddiad y cymerwyd y sampl i anfon llythyr y canlyniad, yn ôl bwrdd iechyd 24
Tabl 6: Nifer y samplau sgrinio serfigol yr adroddwyd amdanynt yn ôl ffynhonnell y prawf 27
Tabl 7: Nifer y samplau sgrinio serfigol yr adroddwyd amdanynt gan y bwrdd iechyd y preswylir ynddo a ffynhonnell y prawf 27
Tabl 8: Canran y samplau sgrinio serfigol yr adroddwyd amdanynt yn ôl y bwrdd iechyd y preswylir ynddo a ffynhonnell y prawf 28
Tabl 9: Samplau cytoleg annigonol yr adroddwyd amdanynt gan labordy sgrinio serfigol 29
Tabl 10: Samplau cytoleg gradd uchel yr adroddwyd amdanynt 29
Tabl 11: Nifer y samplau cytoleg digonol yr adroddwyd amdanynt yn ôl canlyniad y prawf a'r grŵp oedran 30
Tabl 12: Nifer a chanlyniad samplau digonol yr adroddwyd amdanynt 31
Tabl 13: Canlyniad i fenywod a atgyfeiriwyd rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022 yn dilyn canlyniad annigonol, negatif neu radd isel 33
Tabl 14: Canlyniad i fenywod a atgyfeiriwyd rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022 yn dilyn canlyniad gradd uchel - ac eithrio menywod a atgyfeiriwyd gyda chanlyniad prawf o ?neoplasia chwarennol (heb fod yn serfigol) 33
Tabl 15: Canlyniad i fenywod a atgyfeiriwyd yn uniongyrchol rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022 yn dilyn canlyniad gradd uchel 34
Tabl 16: Amseroedd y mae labordy patholeg yn eu cymryd i gwblhau eu prosesau, o ddyddiad derbyn y sampl, hyd at ddyddiad awdurdodi'r canlyniad gyntaf 35
Tabl 17: Nifer yr atgyfeiriadau colposgopi yn ôl ffynhonnell yr atgyfeiriad a chlinig colposgopi 37
Tabl 18: Nifer y cleifion newydd a welwyd mewn clinigau colposgopi yn ôl canlyniad prawf atgyfeirio 38
Tabl 19: Amseroedd aros yn ôl bwrdd iechyd a math o atgyfeiriad 41
Tabl 20: Cyfanswm yr apwyntiadau colposgopi a fynychwyd yn ôl math o ymweliad a bwrdd iechyd Ffigur 44
Tabl 21: Cleifion newydd a welwyd yn ôl math o atgyfeiriad a'r canlyniad gwaethaf o ran histoleg 46
Tabl 22: Cleifion newydd a welwyd yn ôl bwrdd iechyd a'r canlyniad gwaethaf o ran histoleg 47

Ffigurau

Ffigur 1: Y llwybr ar gyfer sgrinio serfigol ... 11
Ffigur 2: Cwmpas Sgrinio Serfigol Addas i'r Oedran yn ôl Grŵp Oedran ... 15
Ffigur 3: Cwmpas sgrinio serfigol cyfunol y grŵp oedran targed (unigolion 25-64 oed) yn ôl bwrdd iechyd ... 17
Ffigur 4: Nifer yr unigolion (25-64 oed) a wahoddwyd ac a brofwyd bob blwyddyn ... 22
Ffigur 5: Amser o'r dyddiad y cymerwyd y sampl i anfon llythyr y canlyniad, yn ôl bwrdd iechyd ... 25
Ffigur 6: Canran yr holl atgyfeiriadau newydd y cynigiwyd apwyntiad iddynt o fewn 8 wythnos yn ôl bwrdd iechyd (heb gynnwys oediadau a achoswyd gan gleifion) ... 42
Ffigur 7: Canran yr holl atgyfeiriadau newydd y cynigiwyd apwyntiad iddynt o fewn 4 wythnos yn ôl bwrdd iechyd (heb gynnwys oediadau a achoswyd gan gleifion) ... 42
Ffigur 8: Nifer y Canserau Ceg y Groth yn ôl Band Oedran ... 49
Ffigur 9: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl math ac oedran adeg diagnosis ... 50
Ffigur 10: Nifer y canserau ceg y groth a gafodd ddiagnosis rhwng 2013 a 2022 yn ôl cam ac oedran adeg y diagnosis ... 51
Ffigur 11: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl cam a statws canfod drwy sgrinio ... 53
Ffigur 12: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl oedran a statws canfuwyd drwy sgrinio ... 54
Ffigur 13: Canserau nas canfuwyd drwy sgrinio yn ôl cam a hanes sgrinio ... 55

Negeseuon allweddol

- Nod sgrinio serfigol yw atal canser rhag datblygu yng ngheg y groth drwy nodi'r rhai sydd mewn mwy o berygl a chanfod newidiadau mewn celloedd yn gynnar fel y gellir eu trin yn haws.
- Gwahoddir unigolion o 25 oed i gael eu sgrinio bob pum mlynedd.
- Mae prawf sgrinio serfigol (prawf ceg y groth) yn brawf y GIG am ddim a gynhelir yn eich meddygfa neu mewn rhai clinigau iechyd rhywiol.
- Mae'r prawf yn gyflym ac yn syml ac ni ddylai fod yn boenus ond gallai fod yn anghyfforddus i rai unigolion.
- Mae tystiolaeth yn dangos y bydd mynychu sgrinio rheolaidd yn atal 7 allan o 10 o ganserau. Dewis yr unigolyn yw cymryd rhan mewn sgrinio serfigol. Gofynnir i'r rhai sydd wedi'u gwahodd ddarllen y daflen wybodaeth a ddarperir yn ofalus i'w cynorthwyo i wneud eu penderfyniad.

Cyflwyniad

Cefndir

Mae Sgrinio Serfigol Cymru yn gyfrifol am raglen sgrinio serfigol y GIG yng Nghymru. Nod y rhaglen sgrinio serfigol yw lleihau nifer yr achosion o ganser serfigol ymledol, ynghyd ag afiachedd a marwolaethau ohono.

Cymhwysedd cyfredol

Gwahoddir unigolion cymwys yng Nghymru i gael sgrinio serfigol o 24 blwydd ac 8 mis oed, hyd at 64 oed.

Cyn 01/01/2022 y cyfnodau rhwng sgrinio oedd:

- bob tair blynedd i rai 25 i 49 oed
- bob pum mlynedd i rai 50 i 64 oed

Ers 01/01/2022 mae unigolion 25-64 oed yn cael eu gwahodd i gael eu sgrinio bob pum mlynedd yn unol ag argymhellion Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU, i'r rhai sy'n profi'n negatif am Feirws Papiloma Dynol (HPV).

Ffynonellau gwybodaeth ychwanegol

Casglwyd yr wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad hwn o'r ffynonellau canlynol:

1. NHAIS (Gwasanaethau Cymwysiadau a Seilwaith Iechyd Gwladol) a systemau galw ac ailalw CSIMS (System Rheoli Gwybodaeth Sgrinio Serfigol) a ddefnyddir gan yr Adrannau Gweinyddu Sgrinio Serfigol.

2. Y system LIMS Genedlaethol (WLIMS) sy'n cefnogi Meddyginiaeth Labordy yng Nghymru.

3. Canisc – System Gwybodaeth Canser Cymru sy'n gronfa ddata genedlaethol ac yn cofnodi data clinigol a gweinyddol o wasanaethau colposgopi ar draws pob bwrdd iechyd.

Ceir esboniad o'r termau a ddefnyddir yn y ddogfen yn adran 5 (Diffiniadau).

Lleoliadau sgrinio

Cynhelir y rhan fwyaf o brofion sgrinio serfigol (prawf ceg y groth) mewn gofal sylfaenol neu mewn clinig cymunedol neu glinig iechyd rhywiol. Cymerir nifer fach o brofion mewn gofal eilaidd, mewn clinigau colposgopi neu glinigau gynaecoleg.

Crynodeb o'r gweithgarwch yn ystod y flwyddyn yr adroddir amdani

Ym mis Medi 2022, cyflwynwyd CSIMS (System Rheoli Gwybodaeth Sgrinio Serfigol) y systemau galw ac ailalw a ddefnyddir gan yr Adrannau Gweinyddu Sgrinio Serfigol a ddisodlodd y system NHAIS (Gwasanaethau Cymwysiadau a Seilwaith Iechyd Gwladol). Mae cyflwyno'r System Rheoli Gwybodaeth Sgrinio Serfigol (CSIMS) yn rhoi mwy o amlygrwydd i reoli llwybrau ledled Cymru yn ogystal â'r cyfle i wahodd unigolion trawsryweddol i gael sgrinio serfigol lle mae Sgrinio Serfigol Cymru yn cael ei hysbysu am y gofyniad hwn.

Newidiodd labordy Sgrinio Serfigol Cymru offer profi ei labordy hefyd ac o ganlyniad y dull o ganfod Feirws Papiloma Dynol (HPV) o ganfod RNA i ganfod DNA.

Edrych ymlaen at y flwyddyn sgrinio nesaf

Yn y flwyddyn i ddod bydd Sgrinio Serfigol Cymru yn ymgorffori'r System Rheoli Gwybodaeth Sgrinio Serfigol (CSIMS) ac yn cryfhau'r wybodaeth a ddarperir i gyfranogwyr â chanlyniadau Feirws Papiloma Dynol (HPV) negatif.

Cyflawni'r rhaglen

Mae Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gyfrifol am reoli, cyflwyno a sicrhau ansawdd y rhaglen sgrinio serfigol yng Nghymru. Mae'r rhan fwyaf o brofion sgrinio serfigol (prawf ceg y groth) yn cael eu cynnal gan weithiwr gofal iechyd proffesiynol cofrestredig mewn gofal sylfaenol neu mewn clinig cymunedol neu iechyd rhywiol. Cymerir nifer fach o brofion mewn gofal eilaidd, mewn clinigau colposgopi neu glinigau gynaecoleg.

Mae'r rhaglen sgrinio serfigol yn rhaglen Cymru Gyfan, gyda thîm llywodraethu canolog a thair canolfan ranbarthol sy'n gyfrifol am reolaeth weithredol a sicrhau ansawdd y rhaglen sgrinio yn eu hardal: Gogledd Cymru, Canolbarth a Gorllewin Cymru a De-ddwyrain Cymru.

Llwybr Sgrinio

Gwahoddir unigolion cymwys yng Nghymru i gael sgrinio serfigol o 24 blwydd ac 8 mis oed, hyd at 64 oed.

Cyn 01/01/2022 y cyfnodau rhwng sgrinio oedd:

- bob tair blynedd i rai 25 i 49 oed
- bob pum mlynedd i rai 50 i 64 oed

Ers 01/01/2022 mae unigolion 25-64 oed yn cael eu gwahodd i gael eu sgrinio bob pum mlynedd yn unol ag argymhellion Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU, i'r rhai sy'n profi'n negatif am Feirws Papiloma Dynol (HPV).

O fis Ebrill 2017 ymlaen, fel rhan o'r cynllunio ar gyfer cyflwyno sgrinio sylfaenol ar gyfer Feirws Papiloma Dynol (HPV) risg uchel (hrHPV) yn llawn, dechreuodd cyfnod 'mabwysiadwyr cynnar' o brofion sgrinio sylfaenol gan ddefnyddio profi am Feirws Papiloma Dynol (HPV) ledled Cymru. Profwyd ychydig o dan 20% o samplau sgrinio serfigol am hrHPV fel y prif brawf sgrinio. Yn ystod mis Mehefin a mis Gorffennaf 2018, wrth i'r rhaglen barhau, profwyd 30% arall o'r holl samplau sgrinio am hrHPV.

Cyn hyn, roedd profion Feirws Papiloma Dynol (HPV) wedi'u cyflwyno'n raddol o 2014 ar gyfer brysbennu a phrofion 'prawf iachâd' ar gyfer llwybrau diffiniedig.

Ym mis Medi 2018, dechreuwyd profi pob sampl am hrHPV fel y prif brawf sgrinio. Erbyn 1 Hydref 2018, roedd Cymru wedi symud yn llwyr at sgrinio sylfaenol ar gyfer hrHPV. Cymru oedd y wlad gyntaf yn y DU i weithredu hrHPV yn llwyr fel y prif brawf sgrinio.

Mae pob sampl bellach yn cael ei brofi yn labordy Parc Magden Iechyd Cyhoeddus Cymru yn Llantrisant. Os nad oes hrHPV wedi'i ganfod mewn sampl, bydd labordy Magden Park yn cyhoeddi canlyniad. Ni chaiff y celloedd yn y sampl eu harchwilio.

Os canfyddir hrHPV mewn sampl, gwneir sleid, ac archwilir y celloedd i lawr microsgop gan Sgrinwyr Cytoleg. Os oes unrhyw newidiadau i gelloedd, anfonir y sleid at un o rwydwaith clinigol ffurfiol o Batholegwyr Ymgynghorol neu Wyddonwyr Biofeddygol Ymgynghorol ledled Cymru i roi adroddiad yn ei chylch.

Caiff pobl gymwys eu nodi trwy gofrestriadau gyda meddygon teulu ac anfonir llythyr atynt yn eu gwahodd i wneud apwyntiad ar gyfer sgrinio serfigol. Mae gan unrhyw un sydd â cheg y groth o fewn yr ystod oedran sgrinio hawl i fynychu sgrinio serfigol. Gwahoddir unigolion sydd wedi'u cofrestru fel 'benywaidd' gan eu meddyg teulu a dynion trawsryweddol sydd wedi hysbysu Sgrinio Serfigol Cymru y byddent yn hoffi cael eu gwahodd i gael eu sgrinio. Mae taflen sy'n esbonio profion sgrinio wedi'i chynnwys gyda'r llythyr hwn. Anfonir llythyr atgoffa os nad ydynt, i bob golwg, wedi mynychu'r sesiwn sgrinio o fewn amser penodol. Cymerir manylion demograffig o gofrestrfeydd meddygon teulu ar y System Rheoli Gwybodaeth Sgrinio Serfigol (CSIMS), ac mae'n bwysig fod menywod yn sicrhau bod eu henw a'u cyfeiriad yn gyfredol gyda'u meddyg teulu.

Mae rhagor o wybodaeth am y rhaglen a chopïau o adroddiadau ystadegol blaenorol ar gael yn www.cervicalscreeningwales.wales.nhs.uk

Ffigur 1: Y llwybr ar gyfer sgrinio serfigol

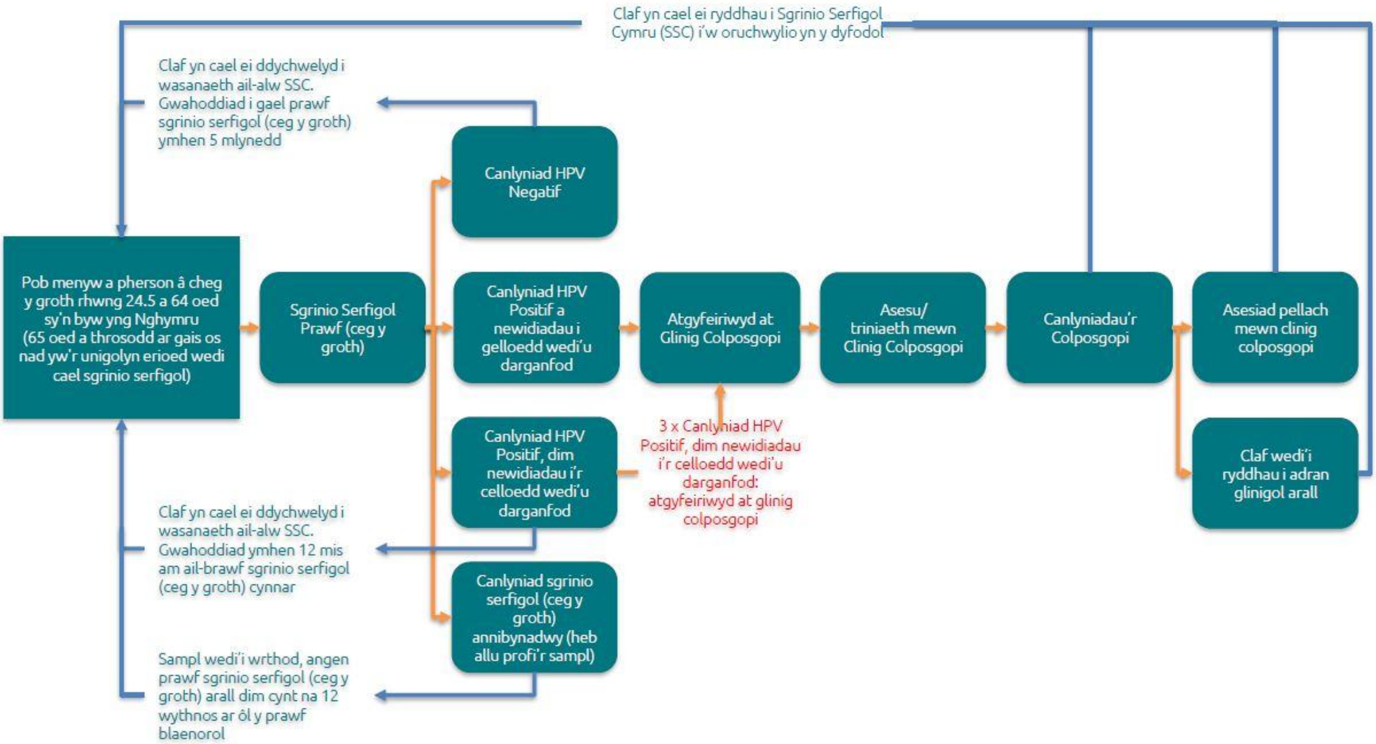

Prif Ystadegau

Mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu gweithgaredd o 1 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023 yn gynwysedig.

- Ar 31 Mawrth 2023, roedd cwmpas y sgrinio yn 68.2% ledled Cymru, ac yn fwy na 66% ym mhob Bwrdd Iechyd. Mae'r ffigur hwn yn cyfuno cyfran y rhai 25-49 oed a gafodd eu sgrinio yn y 3.5 mlynedd blaenorol, a chyfran y rhai 50-64 oed a gafodd eu sgrinio yn y 5.5 mlynedd blaenorol. Gelwir hyn yn gwmpas 'addas i'r oedran'.

- Yn 2022-23 gwahoddwyd 228,143 o unigolion rhwng 25 a 64 oed i gael eu sgrinio.

- Cafodd 170,892 o unigolion eu sgrinio yn 2022-23, (gan gynnwys y rhai â chanlyniadau annigonol). Mae'r nifer hwn yn cynnwys unigolion a gafodd eu sgrinio yn ystod y flwyddyn 2022-23 ac nid yw'n adlewyrchu'r holl unigolion a wahoddwyd yn y flwyddyn honno.

- Archwiliodd labordai 173,494 o samplau gan drigolion Cymru yn 2022-23.

- Mewn 0.3% o brofion roedd y canlyniad terfynol yn 'annigonol'. Mae 'annigonol' yn golygu nad oedd ansawdd y sampl yn ddigonol i gynhyrchu canlyniad Feirws Papiloma Dynol (HPV) neu cytoleg, fel roedd yn briodol.

- Mae'r Gwerth Rhagfynegol Positif (PPV) yn cyfatebu cytoleg gradd uchel â histoleg gradd uchel. Ar gyfer 2021-22, mae'r PPV ar gyfer Cymru yn 83.9%.

- Gwelwyd 9,185 o gleifion newydd mewn clinigau colposgopi yng Nghymru yn 2022-23, gyda 67.7% wedi cael eu hatgyfeirio'n uniongyrchol gan Sgrinio Serfigol Cymru a 32.3% am resymau clinigol, e.e. symptomau neu geg y groth ag ymddangosiad annormal.

- Cafodd 1 o bob 23 o unigolion a sgriniwyd yn ystod y flwyddyn eu hatgyfeirio'n uniongyrchol am golposgopi gan Sgrinio Serfigol Cymru. O'r rhain, roedd gan 1 o bob 148 o unigolion (llai nag 1%) ganser.

GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru Public Health Wales

Data

Cwmpas

Diffiniad a safon

Nid yw ffigurau'r cwmpas yn rhai y gellir eu cymharu yn uniongyrchol o flwyddyn i flwyddyn.

- Cyn 1997-98, roedd pob unigolyn a ddosbarthwyd fel 'ailalw wedi peidio' gan y rhaglen (am resymau meddygol, oedran neu resymau eraill) wedi'u heithrio o'r enwadur a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r cwmpas.
- Ym 1998/99 newidiodd y diffiniad i eithrio dim ond yr unigolion hynny gydag “ailalw wedi peidio am resymau clinigol” (dim ceg y groth)
- Ers 2001-02, dim ond yr unigolion hynny a gafodd brawf digonol yn ystod y 3.5 neu 5 mlynedd diwethaf y mae ffigurau'r cwmpas yn eu cynnwys yn y rhifiadur.

Mae ffigurau cwmpas addas i’r oedran yn cynnwys unigolion 25-49 oed a gafodd brawf digonol yn ystod y 3.5 mlynedd diwethaf ac unigolion 50-64 oed a gafodd brawf digonol yn ystod y 5.5 mlynedd diwethaf yn y rhifiadur.

Safon: Bydd o leiaf 80% o bobl gymwys rhwng 25 a 49 oed wedi cymryd rhan yn y rhaglen sgrinio o fewn y 3.5 mlynedd diwethaf a phobl gymwys rhwng 50 a 64 oed o fewn y 5.5 mlynedd diwethaf.

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, roedd y cwmpas yn 68.2%.

Tuedd tair blynedd

Roedd cwmpas lefel Cymru gyfan yn 68.2% yn 2022-23, 69.6% yn 2021-22 a 69.5% yn 2020-21.

Sylwadau

Ar lefel Cymru gyfan, mae'r cwmpas wedi gostwng ychydig yn 2022-23 o'i gymharu â'r blynyddoedd blaenorol.

Ffigurau a thablau

Tabl 1: Cwmpas Sgrinio Serfigol Addas i'r Oedran yn ôl Grŵp Oedran

Grŵp Oedran	Cymwys – 25 - 49	Profwyd o fewn 3.5 mlynedd	% Y cwmpas o fewn 3.5 mlynedd
25-29 oed	100,425	62,712	62.4%
30-34 oed	109,095	73,197	67.1%
35-39 oed	106,288	72,360	68.1%
40-44 oed	99,183	67,384	67.9%
45-49 oed	88,782	59,818	67.4%
25-49 oed	503,773	335,471	66.6%

Grŵp Oedran	Cymwys – 50 - 64	Profwyd o fewn 5.5 mlynedd	% Y cwmpas o fewn 5.5 mlynedd
50-54 oed	103,562	78,799	76.1%
55-59 oed	104,929	73,466	70.0%
60-64 oed	94,015	62,524	66.5%
50-64 oed	302,506	214,789	71.0%

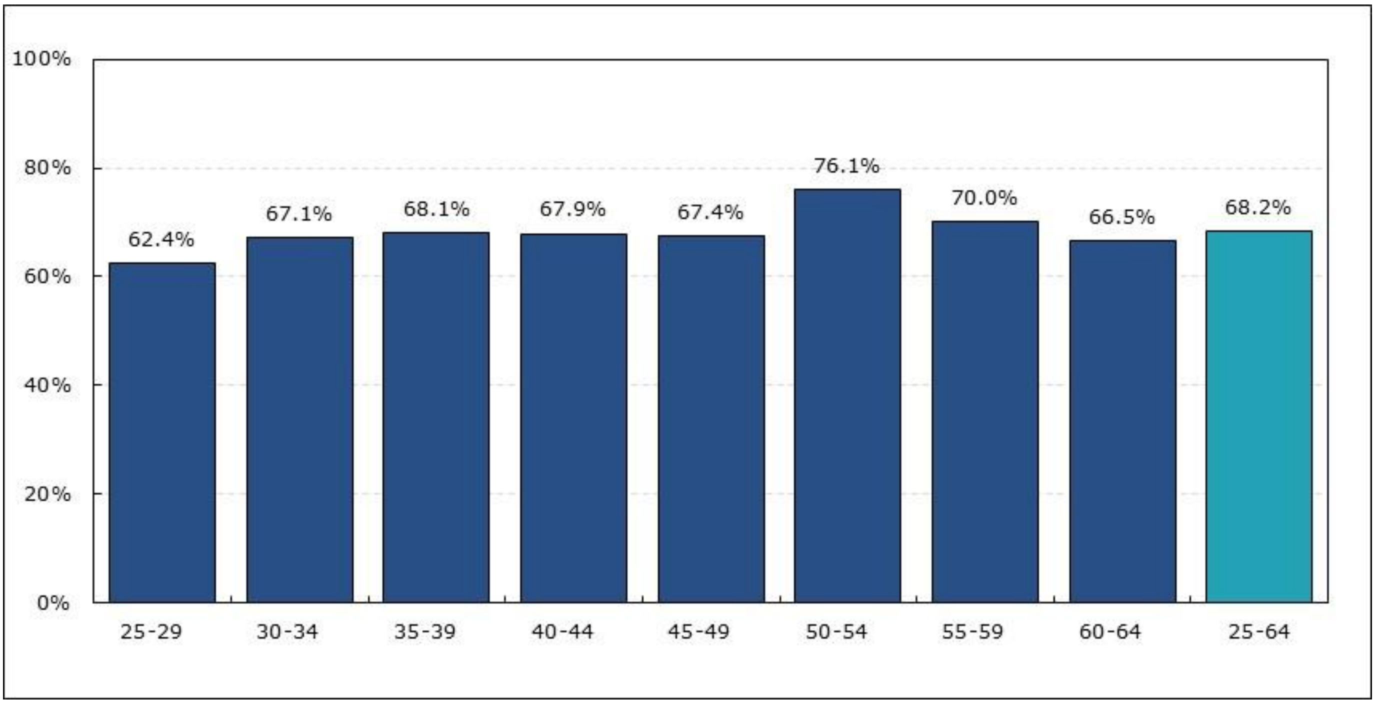

Ffigur 2: Cwmpas Sgrinio Serfigol Addas i'r Oedran yn ôl Grŵp Oedran

Noder: Yr ystod oedran cymwys ar gyfer sgrinio serfigol yw 25-64 oed.

Yng Nghymru, estynnwyd y cyfnod sgrinio o dair i bum mlynedd ar gyfer pobl 25-49 oed ar 01/01/2022 yn unol ag argymhellion gan Bwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU.

Ers 01/01/2022, y cyfnod sgrinio ar gyfer unigolion 25-64 oed yw bob pum mlynedd, i'r rhai sy'n profi'n negatif am HPV.

Mae data cwmpas sydd wedi'i gynnwys yn yr adroddiad hwn yn cael ei adrodd yn unol â gwledydd eraill y DU er mwyn gallu cymharu data rhwng gwledydd.

Mae unigolion dros 50 oed yn cael eu gwahodd i gael eu sgrinio'n rheolaidd bob 5 mlynedd, nid yw'r cwmpas o fewn 3.5 mlynedd yn berthnasol yn y grŵp oedran hwn. Mae cwmpas addas i'r oedran cyfun ar gyfer rhai 25-64 oed wedi'i gyfrifo fel 68.2%. Gweler yr adran diffiniad am fwy o fanylion.

Tabl 2: Cwmpas sgrinio serfigol (rhai 25-64 oed) yn ôl bwrdd iechyd y preswylir ynddo

Bwrdd Iechyd	Cymwys – 25 - 49	Profwyd o fewn 3.5 mlynedd	% Y cwmpas o fewn 3.5 mlynedd
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	99,184	67,384	67.9%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	102,578	69,408	67.7%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	94,083	60,599	64.4%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	73,013	49,179	67.4%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	54,476	35,844	65.8%
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	17,280	12,148	70.3%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	62,810	40,656	64.7%
Anhysbys	349	253	72.5%
CYFANSWM	503,773	335,471	66.6%

Bwrdd Iechyd	Cymwys – 50 - 64	Profwyd o fewn 5.5 mlynedd	% Y cwmpas o fewn 5.5 mlynedd
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	57,791	41,464	71.7%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	69,569	49,619	71.3%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	43,045	30,637	71.2%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	42,230	29,589	70.1%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	39,693	27,845	70.2%
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	14,353	10,586	73.8%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	35,714	24,966	69.9%
Anhysbys	111	83	74.8%
CYFANSWM	302,506	214,789	71.0%

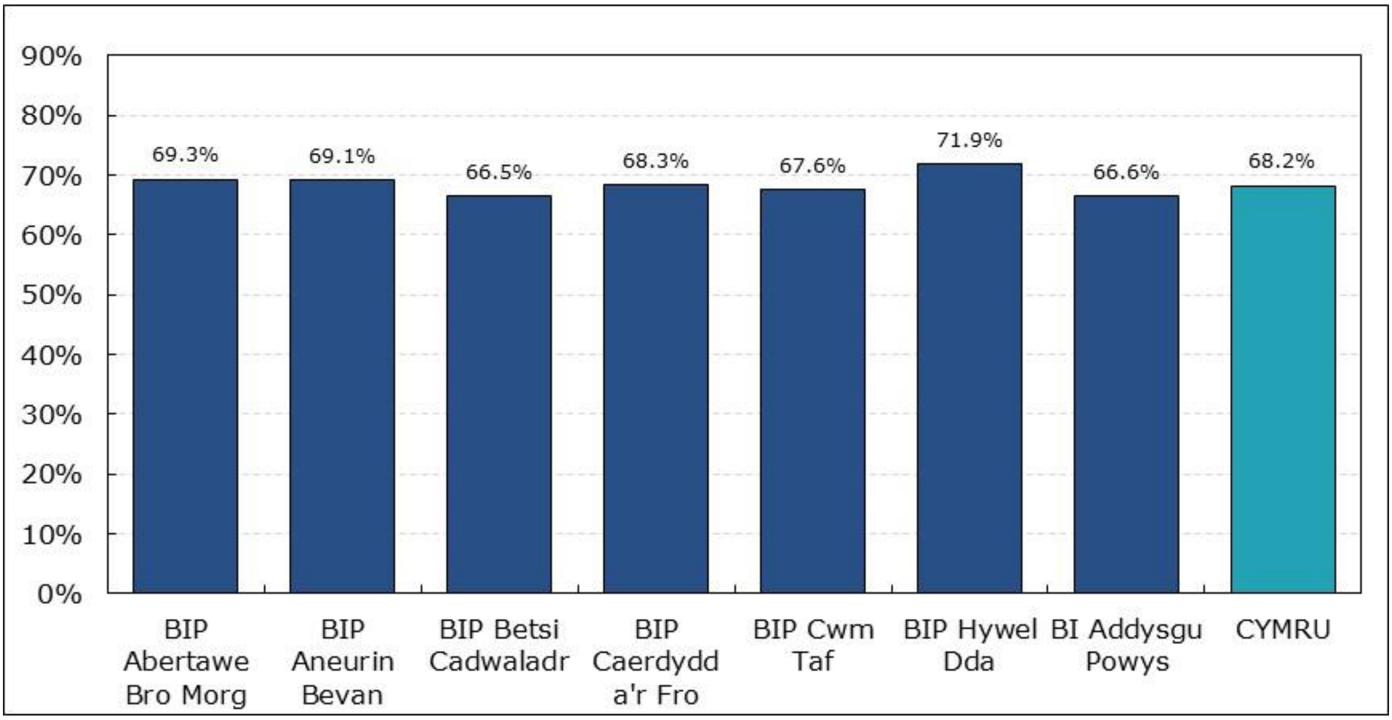

Ffigur 3: Cwmpas sgrinio serfigol cyfunol y grŵp oedran targed (unigolion 25-64 oed) yn ôl bwrdd iechyd

Mae hyn yn dangos cwmpas a nodwyd yr unigolion hynny a oedd yn gymwys am sgrinio serfigol ar 31 Mawrth 2023, yn ôl y nifer a'r gyfran gyda phrawf digonol o fewn y 3.5 neu 5.5 mlynedd diwethaf.

Cyfranogwyr a wahoddwyd

Diffiniad a safon

Yn gyffredinol, diffinnir nifer y rhai sy'n cael eu sgrinio fel cyfran yr unigolion a wahoddwyd sy'n mynychu sgrinio o fewn cyfnod penodol yn dilyn gwahoddiad. Ni ellir mesur yn union faint o bobl sy'n manteisio ar wahoddiadau i sgrinio serfigol gan y gallai rhai profion a gynhelir yn ystod y flwyddyn sgrinio (1 Ebrill i 31 Mawrth) ddeillio o wahoddiadau a anfonwyd yn y flwyddyn sgrinio flaenorol neu rai a drefnwyd yn y flwyddyn ganlynol. Ar hyn o bryd nid oes safon ar gyfer 'y nifer sy'n manteisio ar wahoddiad' o fewn Sgrinio Serfigol yng Nghymru a Lloegr ac felly mae'r cwmpas wedi'i gyflwyno.

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, gwahoddwyd 228,143 o gyfranogwyr, rhwng 25 a 64 oed.

Gwahoddwyd cyfanswm o 248,226 o bob oed

Tuedd tair blynedd

Gwahoddwyd 228,143 o gyfranogwyr, rhwng 25 a 64 oed, yn 2022-23.

Gwahoddwyd 295,538 o gyfranogwyr, rhwng 25 a 64 oed, yn 2021-22.

Gwahoddwyd 204,406 o gyfranogwyr, rhwng 25 a 64 oed, yn 2020-21.

Sylwadau

Gwahoddir unigolion cymwys i gael eu prawf sgrinio cyntaf rhwng 24 mlynedd ac 8 mis a 24 mlynedd a 9 mis oed. Mae hyn yn sicrhau y byddant wedi cael y cyfle i fynychu sgrinio erbyn eu pen-blwydd yn 25 oed. Yn ogystal, bydd rhai unigolion o dan 25 oed yn cael eu gwahodd oherwydd canfyddiadau damweiniol o newidiadau i gelloedd, sydd wedi golygu bod angen profion sgrinio dilynol. Mae nifer y gwahoddiadau i sgrinio serfigol yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn oherwydd bod unigolion yn cael eu gwahodd ar wahanol gylchoedd sgrinio yn dibynnu ar eu hoedran, dyddiad eu prawf diwethaf, a'u canlyniadau sgrinio blaenorol.

Tabl 3: Unigolion a wahoddwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	O dan 25	25-49	50-64	65+	Pob oed
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	3,484	33,181	11,450	352	48,467
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	3,510	34,485	13,886	366	52,247
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	3,800	30,899	8,245	214	43,158
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	2,715	24,546	8,379	232	35,872
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	1,912	18,316	7,829	209	28,266
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	596	5,512	2,775	61	8,944
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	2,422	21,220	6,936	200	30,778
Bwrdd Iechyd Anhysbys	45	382	67	0	494
Cymru Gyfan	18,484	168,541	59,567	1,634	248,226

Cyfranogwyr a gafodd eu profi

Diffiniad a safon

Mae pob sampl bellach yn cael ei brofi yn labordy Parc Magden Iechyd Cyhoeddus Cymru yn Llantrisant. Os nad oes hrHPV wedi'i ganfod mewn sampl, bydd labordy Magden Park yn cyhoeddi canlyniad. Ni chaiff y celloedd yn y sampl eu harchwilio. Os canfyddir hrHPV mewn sampl, gwneir sleid a chaiff y celloedd eu harchwilio i lawr microsgop gan Sgrinwyr Cytoleg. Os oes unrhyw newidiadau i gelloedd, anfonir y sleid at un o rwydwaith clinigol ffurfiol o Batholegwyr Ymgynghorol neu Wyddonwyr Biofeddygol Ymgynghorol ledled Cymru i roi adroddiad yn ei chylch.

Nid oes safon ar gyfer yr adran hon.

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, profwyd 163,461 o gyfranogwyr, rhwng 25 a 64 oed.

Profwyd cyfanswm o 170,892 o bob oed

Tuedd tair blynedd

Profwyd 163,461 o gyfranogwyr, rhwng 25 a 64 oed, yn 2022-23;

Profwyd 189,876 o gyfranogwyr, rhwng 25 a 64 oed, yn 2021-22;

Profwyd 120,418 o gyfranogwyr, rhwng 25 a 64 oed, yn 2020-21.

Sylwadau

Profwyd mwy o gyfranogwyr yn 2021-22 oherwydd gwahoddwyd mwy o gyfranogwyr i gael eu profi. Mae nifer y gwahoddiadau i sgrinio serfigol yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn oherwydd bod unigolion yn cael eu gwahodd ar wahanol gylchoedd sgrinio yn dibynnu ar eu hoedran, dyddiad eu prawf diwethaf, a'u canlyniadau sgrinio blaenorol.

Tabl 4: Unigolion a gafodd eu sgrinio yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	O dan 25	25-49	50-64	65+	Pob oed
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	1,333	24,943	7,685	151	34,112
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	1,234	24,934	9,144	195	35,507
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	1,197	21,543	5,571	165	28,476
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	1,021	18,403	5,800	154	25,378
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	600	13,558	5,432	140	19,730
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	209	4,491	1,991	64	6,755
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	815	15,067	4,598	134	20,614
Bwrdd Iechyd Anhysbys	19	265	36	-	320
Cymru Gyfan	6,428	123,204	40,257	1,003	170,892

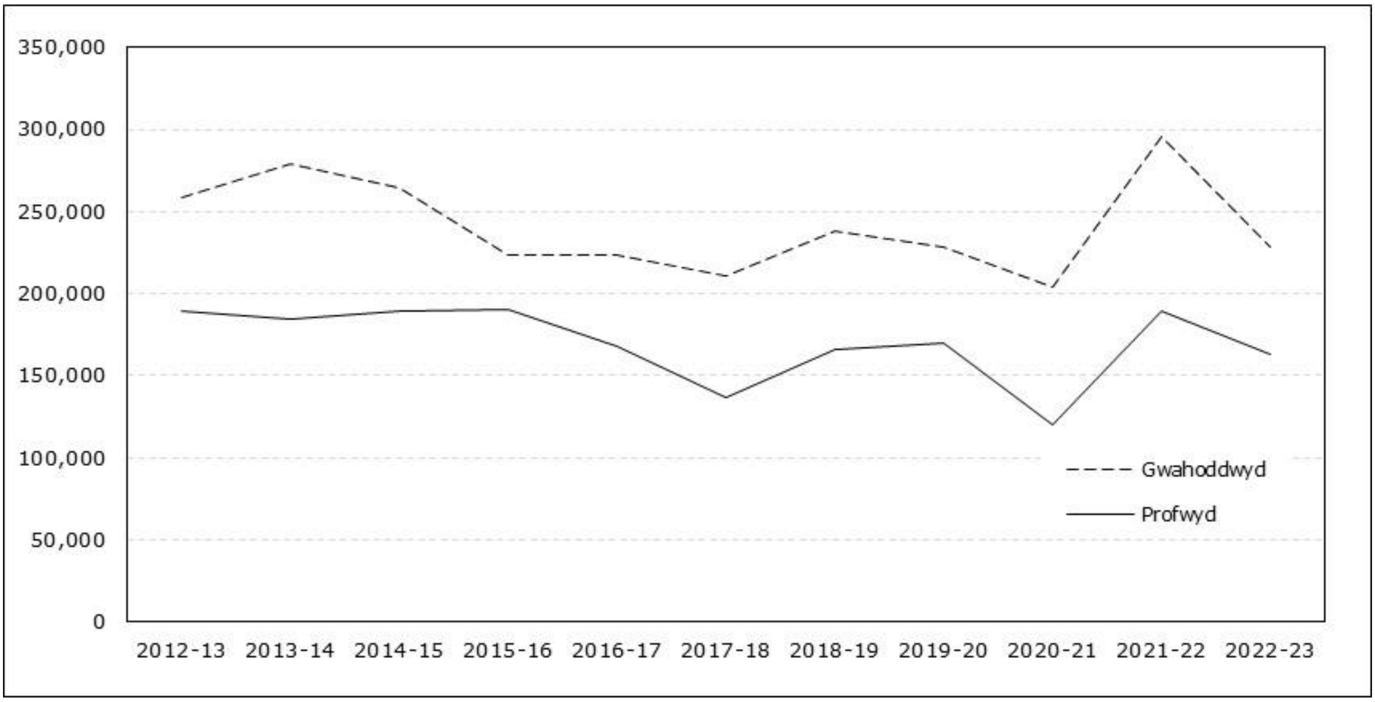

Ffigur 4: Nifer yr unigolion (25-64 oed) a wahoddwyd ac a brofwyd bob blwyddyn

Mae'r gostyngiad yn nifer yr unigolion a wahoddwyd yn ystod 2017-18 oherwydd y newidiadau oedran ac amlder a weithredwyd ym mis Medi 2013 (a ddisgrifir yn adran 1.3), lle codwyd yr oedran ar gyfer anfon y gwahoddiad sgrinio cyntaf o 20 i 25 a newidiwyd amlder y gwahoddiad i unigolion 50-64 oed o 3 blynedd i 5 mlynedd. Mae'r cynnydd a welwyd yn 2018-19 yn cynnwys unigolion 25 oed yn cael eu gwahodd am y tro cyntaf, a'r unigolion hynny a oedd yn 50 oed neu'n hŷn yn 2013 sydd bellach yn cael eu gwahodd yn ôl ar ôl 5 mlynedd.
Mae'r gostyngiad yn 2020-2021 o ganlyniad i'r oedi dros dro cyn anfon gwahoddiadau at gyfranogwyr ar gyfer sgrinio serfigol oherwydd pandemig Covid-19 ym mis Mawrth 2020. Ailddechreuwyd anfon y gwahoddiadau ym mis Mehefin 2020. Roedd Sgrinio Serfigol Cymru wedi dod dros effaith pandemig Covid-19 erbyn mis Rhagfyr 2021

Amseroedd cyhoeddi canlyniadau samplau sgrinio yn ôl bwrdd iechyd

Diffiniad a safon

Safon Iechyd Cyhoeddus Cymru yw bod 95% o unigolion yn cael eu canlyniadau o fewn 4 wythnos (28 diwrnod calendr) ar ôl cymryd y sampl sgrinio.

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Darparwyd 91.9% o'r canlyniadau o fewn pedair wythnos

Tuedd tair blynedd

Darparwyd 91.9% o'r canlyniadau o fewn pedair wythnos yn 2022-23;

Darparwyd 92.2% o'r canlyniadau o fewn pedair wythnos yn 2021-22;

Darparwyd 95.8% o'r canlyniadau o fewn pedair wythnos yn 2020-21.

Sylwadau

Cyflwyno system TG newydd a llwyfannau dadansoddol newydd oedd y prif resymau pam na chyflawnwyd y safon o ddarparu canlyniadau sgrinio i 95% o unigolion o fewn pedair wythnos i ddyddiad y sampl.

Tabl 5: Amser o'r dyddiad y cymerwyd y sampl i anfon llythyr y canlyniad, yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Llai na neu'n hafal i 2 wythnos	>2 wythnos hyd at 4 wythnos	>4 wythnos hyd at 6 wythnos	>6 wythnos	Cyfanswm
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	17,026	14,260	1,543	997	33,826
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	14,077	17,952	1,997	1,357	35,383
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	14,994	11,323	1,223	720	28,260
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	12,420	10,754	1,336	485	24,995
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	9,368	8,518	1,082	552	19,520
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	2,994	3,125	412	143	6,674
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	9,855	8,928	1,167	610	20,560%
Bwrdd Iechyd Anhysbys	1,270	1,411	223	142	3,046
CYMRU	82,004	76,271	8,983	5,006	172,264

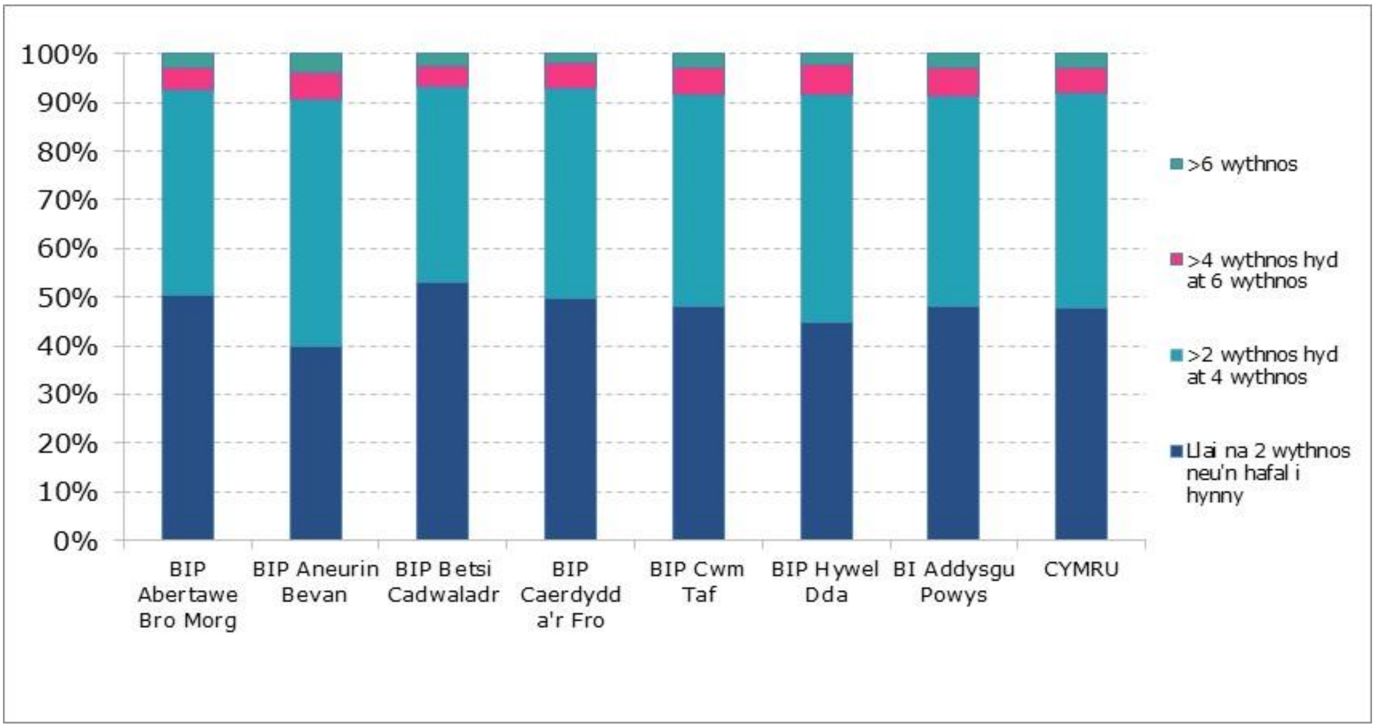

Ffigur 5: Amser o'r dyddiad y cymerwyd y sampl i anfon llythyr y canlyniad, yn ôl bwrdd iechyd

Samplau a adroddwyd gan labordy sgrinio serfigol

Diffiniad a safon

Dim diffiniad na safon

Mae'r samplau a adroddwyd yn cynnwys yr holl samplau a awdurdodwyd rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023. Nid yw samplau a wrthodwyd wedi'u cynnwys.

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, adroddwyd am gyfanswm o 173,494 o samplau gan y labordy.

Tuedd tair blynedd

Adroddwyd am 173,494 o samplau yn 2022-23;

Adroddwyd am 194,316 o samplau yn 2021-22;

Adroddwyd am 117,504 o samplau yn 2020-21;

Sylwadau

Mae nifer y gwahoddiadau i sgrinio serfigol yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn oherwydd bod unigolion yn cael eu gwahodd ar wahanol gylchoedd sgrinio yn dibynnu ar eu hoedran, dyddiad eu prawf diwethaf, a'u canlyniadau sgrinio blaenorol. Felly mae nifer y samplau yr adroddir amdanynt yn amrywio yn unol â hynny.

Tabl 6: Nifer y samplau sgrinio serfigol yr adroddwyd amdanynt yn ôl ffynhonnell y prawf

Cymru Gyfan	Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi	Cyfanswm
Cymru Gyfan	160,701	3,980	8,049	764	173,494

Tabl 7: Nifer y samplau sgrinio serfigol yr adroddwyd amdanynt gan y bwrdd iechyd y preswylir ynddo a ffynhonnell y prawf

Bwrdd Iechyd	Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi	Cyfanswm
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	30,660	1,813	1,690	107	34,270
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	34,202	467	1,136	2	35,807
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	27,944	169	987	136	29,236
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	22,687	696	1,792	218	25,393
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	17,986	693	1,242	2	19,923
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	6,465	27	185	15	6,692
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	19,490	72	961	280	20,803
Bwrdd Iechyd Anhysbys	1,267	43	56	4	1,370
Cymru Gyfan	160,701	3,980	8,049	764	173,494

Tabl 8: Canran y samplau sgrinio serfigol yr adroddwyd amdanynt yn ôl y bwrdd iechyd y preswylir ynddo a ffynhonnell y prawf

Bwrdd Iechyd	Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	89.5%	5.3%	4.9%	0.3%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	95.5%	1.3%	3.2%	0.0%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	95.6%	0.6%	3.4%	0.5%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	89.3%	2.7%	7.1%	0.9%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	90.3%	3.5%	6.2%	0.0%
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	96.6%	0.4%	2.8%	0.2%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	93.7%	0.3%	4.6%	1.3%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	89.5%	5.3%	4.9%	0.3%
Cymru Gyfan	92.6%	2.3%	4.6%	0.4%

O'r 173,494 o samplau yr adroddwyd amdanynt, nid oedd angen prawf cytoleg mewn 152,109 oherwydd na chanfuwyd HPV risg uchel. Cynhaliwyd profion cytoleg ar 21,385 o samplau.

Tabl 9: Samplau cytoleg annigonol yr adroddwyd amdanynt gan labordy sgrinio serfigol

Cymru Gyfan	Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi	Cyfanswm
Cyfanswm y profion ceg y groth	18,657	581	1,905	242	21,385
Nifer annigonol	430	10	66	10	516
% annigonol	2.3%	1.7%	3.5%	4.1%	2.4%

O'r 152,109 o samplau lle nad oedd angen prawf cytoleg, cyfeiriwyd at 59 o samplau fel rhai oedd â 'chanlyniad hrHPV heb fod ar gael/yn annibynadwy (HPVU)'. Os ychwanegir y canlyniadau hyn at y canlyniadau 'cytoleg annigonol', byddai hyn yn rhoi cyfradd gyfunol 'annigonol' gyffredinol o 0.3%.

Tabl 10: Samplau cytoleg gradd uchel yr adroddwyd amdanynt

Cymru Gyfan	Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi	Cyfanswm
Nifer digonol	160,271	3,970	7,983	754	172,978
Nifer gradd uchel	1,047	43	200	24	1,314
% gradd uchel	0.7%	1.1%	2.5%	3.2%	0.8%

Mae gradd uchel yn cynnwys canlyniadau a adroddwyd fel dyscariosis gradd uchel (cymedrol neu ddifrifol), dyscariosis gradd uchel (carsinoma cennog ymledol amheus), neoplasia chwarennol o fath endoserfigol amheus a neoplasia chwarennol o darddiad nad yw'n serfigol. Cyfrifir y gyfran o holl ganlyniadau'r profion sgrinio serfigol.

Tabl 11: Nifer y samplau cytoleg digonol yr adroddwyd amdanynt yn ôl canlyniad y prawf a'r grŵp oedran

Canlyniad	25-49 oed	50-64 oed	Pob oed
Negatif	10,449	2,838	14,256
Newid Ffiniol mewn celloedd cennog	2,196	507	2,908
Newid Ffiniol mewn celloedd endoserfigol	19	6	26
Dyscariosis Gradd Isel	1,793	390	2,365
Dyscariosis Gradd Uchel (Cymedrol)	373	50	441
Dyscariosis Gradd Uchel (Difrifol)	659	100	790
Dyscariosis Gradd Uchel (?carsinoma cennog ymledol)	21	14	36
?Neoplasia chwarennol o fath endoserfigol	38	6	45
?Neoplasia chwarennol o darddiad heb fod yn serfigol	1	1	2
Dim cytoleg	109,467	36,646	152,109
Cymru Gyfan	125,016	40,558	172,978

Mae pob oedran yn cynnwys cyfranogwyr sydd y tu allan i'r ystod oedran gymwys.

Tabl 12: Nifer a chanlyniad samplau digonol yr adroddwyd amdanynt

Canlyniad	HPV Risg Uchel wedi'i ganfod	HPV Risg Uchel heb ei ganfod	HPV heb fod ar gael / annibynadwy	CYFANSWM
Negatif	14,254	1	1	14,256
Newid Ffiniol mewn celloedd cennog	2,908	0	0	2,908
Newid Ffiniol mewn celloedd endoserfigol	26	0	0	26
Dyscariosis Gradd Isel	2,364	0	1	2,365
Dyscariosis Gradd Uchel (Cymedrol)	441	0	0	441
Dyscariosis Gradd Uchel (Difrifol)	790	0	0	790
Dyscariosis Gradd Uchel (?carsinoma cennog ymledol)	36	0	0	36
?Neoplasia chwarennol o fath endoserfigol	45	0	0	45
?Neoplasia chwarennol o darddiad heb fod yn serfigol	2	0	0	2
Dim cytoleg	0	152,050	59	152,109
Cymru Gyfan	20,866	152,051	61	172,978

APV, PPV ac RV

Diffiniad a safon

Y gwerth rhagfynegol positif (PPV) yw cyfran y rhai y credir bod ganddynt newidiadau celloedd gradd uchel ar cytoleg, sydd wedyn yn mynd ymlaen i fod ag annormaledd gradd uchel profedig.

Mae PPV cytoleg yn sicrhau cydberthynas rhwng barn am cytoleg gradd uchel a chanlyniad histoleg. Mae'n cyfrifo cyfran yr achosion lle mae biopsi digonol, yn dilyn prawf sgrinio a gofnodwyd fel dyscariosis gradd uchel (cymedrol) neu waeth, yn cynhyrchu diagnosis histolegol o CIN2 neu waeth. Mae hyn yn eithrio unigolion a atgyfeiriwyd at golposgopi yn dilyn canlyniad prawf o neoplasia chwarennol heb fod yn serfigol.

Mae'r Gwerth Rhagfynegol Annormal (APV) yn cyfrifo canran y samplau a gofnodwyd fel newidiadau ffiniol neu ddyscariosis gradd isel a arweiniodd at atgyfeiriad a diagnosis histolegol dilynol o CIN2 neu waeth. Ar gyfer cyfnod yr adroddiad hwn, mae hyn hefyd yn cynnwys samplau a gofnodwyd fel rhai sy'n dangos 'newid ffiniol mewn celloedd endoserfigol'.

Diffinnir y gwerth atgyfeirio (RV) fel nifer yr unigolion a atgyfeirir at golposgopi ar gyfer pob un CIN2 neu ganlyniad histoleg gwaeth a ganfyddir. Mae hyn yn eithrio unigolion sy'n cael eu hatgyfeirio at golposgopi yn dilyn canlyniad prawf annigonol neu a amheir o neoplasia chwarennol (heb fod yn serfigol).

Cyfrifir cyfraddau APV, PPV ac RV flwyddyn ar ôl y profion

Y canlyniad ar gyfer 2021-2022

Ar lefel Cymru gyfan, PPV = 83.9; APV = 21.9; RV = 3.3

Tuedd tair blynedd

Yn 2021-2022, ar lefel Cymru gyfan, PPV = 83.9; APV = 21.9; RV = 3.3

Yn 2020-2021, ar lefel Cymru gyfan, PPV = 86.9; APV = 22.0; RV = 3.1

Yn 2019-2020, ar lefel Cymru gyfan, PPV = 85.1; APV = 22.6; RV = 2.7

Sylwadau

Mae canserau nad ydynt yn ganserau ceg y groth wedi'u heithrio o gyfrifiadau PPV. O 2012-13 mae'r diffiniad ar gyfer cyfrifo PPV wedi newid, mae'r enwadur bellach yn cynnwys – colposgopi dim annormaledd wedi'i ganfod (NAD) heb gymryd biopsi.

Mae PPV colposgopi yn sicrhau cydberthynas rhwng barn am golposgopi gradd uchel a chanlyniad histoleg.

Tabl 13: Canlyniad i fenywod a atgyfeiriwyd rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022 yn dilyn canlyniad annigonol, negatif neu radd isel

Canlyniad	CYMRU GYFAN	Canran
Canser Ceg y Groth	9	0.1%
CGIN	16	0.3%
CIN Gradd Uchel	1,138	18.1%
CIN1	1,434	22.8%
Dim Annormaledd wedi'i Ganfod	1,351	21.4%
Biopsi Annigonol	121	1.9%
Dim Biopsi wedi'i Gymryd	2,232	35.4%
Canser nad yw'n Ganser Ceg y Groth	0	0.0%
Canlyniad anhysbys	0	0.0%
CYFANSWM	6,301	100.0%

Tabl 14: Canlyniad i fenywod a atgyfeiriwyd rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022 yn dilyn canlyniad gradd uchel - ac eithrio menywod a atgyfeiriwyd gyda chanlyniad prawf o ?neoplasia chwarennol (heb fod yn serfigol)

Canlyniad	CYMRU GYFAN	Canran
Canser Ceg y Groth	76	5.6%
CGIN	51	3.8%
CIN Gradd Uchel	1,001	74.0%
CIN1	113	8.4%
Dim Annormaledd wedi'i Ganfod	72	5.3%
Biopsi Annigonol	8	0.6%
Dim Biopsi wedi'i Gymryd	31	2.3%
Canser nad yw'n Ganser Ceg y Groth	1	0.1%
Canlyniad anhysbys	0	0.0%
CYFANSWM	1,353	100.0%

Tabl 15: Canlyniad i fenywod a atgyfeiriwyd yn uniongyrchol rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022 yn dilyn canlyniad gradd uchel

	Gwerth Rhagfynegol Positif (PPV)%	Gwerth Rhagfynegol Annormal (APV)%	Gwerth Atgyfeirio (RV)
Cymru Gyfan	83.9%	21.9%	3.3

Amseroedd y mae labordy patholeg yn eu cymryd i gwblhau eu prosesau

Diffiniad a safon

Nod Iechyd Cyhoeddus Cymru yw adrodd ar ganlyniadau sgrinio serfigol o fewn 4-6 wythnos

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, rhoddwyd adroddiad am 68.8% o samplau o fewn pythefnos.

Tuedd tair blynedd

Adroddwyd am 68.8% o samplau o fewn pythefnos yn ystod 2022-2023

Adroddwyd am 77.4% o samplau o fewn pythefnos yn ystod 2021-2022

Adroddwyd am 85.6% o samplau o fewn pythefnos yn ystod 2020-2021

Sylwadau

Mae'n debyg bod y gostyngiad yng nghanran y samplau yr adroddwyd amdanynt o fewn pythefnos ers 2021 yn adlewyrchu adferiad mewn gwasanaethau yn dilyn y tarfu a fu yn sgil COVID-19 yn ogystal ag effeithiau gweithredu system TG newydd a llwyfannau dadansoddol newydd yn ystod 2022.

Tabl 16: Amseroedd y mae labordy patholeg yn eu cymryd i gwblhau eu prosesau, o ddyddiad derbyn y sampl, hyd at ddyddiad awdurdodi'r canlyniad gyntaf

Cymru Gyfan	Llai na neu'n hafal i 2 wythnos	>2 wythnos hyd at 4 wythnos	>4 wythnos hyd at 6 wythnos	>6 wythnos	Cyfanswm
Cyfansymiau	119,432	48,365	4,295	1,402	173,494
% Cronnol	68.8%	96.7%	99.2%	100.0%	100.0%

Gweithgaredd colposgopi

Diffiniad

Archwiliad o geg y groth yw colposgopi gan ddefnyddio archwiliad gweledol gydag asid asetig a chwyddiad, a chyflawnir hyn mewn Gofal Eilaidd. Mae cyfranogwyr yn cael eu hatgyfeirio gan Sgrinio Serfigol Cymru at golposgopi os nodir newidiadau mewn celloedd neu os yw haint hrHPV yn barhaus. Gallai cyfranogwyr hefyd gael eu cyfeirio at Golposgopi o ofal sylfaenol neu eilaidd gydag symptomau, os oedd ceg y groth yn ymddangos yn annormal, neu lle'r oedd anawsterau wrth gael sampl mewn gofal sylfaenol.

Nid oes unrhyw safonau ar gyfer yr adran hon.

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, gwnaed cyfanswm o 11,300 o atgyfeiriadau at golposgopi yn ystod 2022-2023.

Gwelwyd 9,185 o gleifion newydd, 67.7% wedi cael eu hatgyfeirio'n uniongyrchol gan Sgrinio Serfigol Cymru a 32.3% am resymau clinigol, e.e. symptomau neu geg y groth yn ymddangos yn annormal.

Tuedd tair blynedd

Gwelwyd 9,185 o gleifion newydd mewn clinigau colposgopi yng Nghymru yn 2022-23

Gwelwyd 9,641 o gleifion newydd mewn clinigau colposgopi yng Nghymru yn 2021-22

Gwelwyd 6,622 o gleifion newydd mewn clinigau colposgopi yng Nghymru yn 2020-21

Sylwadau

Mae’r cynnydd sydyn a welwyd rhwng 2020–21 a 2021–22 (cynnydd o tua 45%), sy'n debygol o fod yn adlewyrchu adferiad mewn gwasanaethau yn dilyn y tarfu a fu yn ystod COVID-19, wedi parhau i 2022-2023.

Tabl 17: Nifer yr atgyfeiriadau colposgopi yn ôl ffynhonnell yr atgyfeiriad a chlinig colposgopi

Clinig Colposgopi	Atgyfeiriad Uniongyrchol SSC (CSW)	Atgyfeiriad Arall	CYFANSWM	% Atgyfeiriadau Uniongyrchol SSC (CSW)	% Atgyfeiriadau Eraill
Aberhonddu	117	4	121	96.7%	3.3%
Bronglais	117	50	167	70.1%	29.9%
Caerdydd a'r Fro	1,314	818	2,132	61.6%	38.4%
Glan Clwyd	425	44	469	90.6%	9.4%
Castell-nedd Port Talbot	850	195	1,045	81.3%	18.7%
Nevill Hall	423	164	587	72.1%	27.9%
Y Drenewydd	138	41	179	77.1%	22.9%
Ysbyty'r Tywysog Siarl	361	529	890	40.6%	59.4%
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	353	496	849	41.6%	58.4%
Singleton	625	314	939	66.6%	33.4%
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru	491	248	739	66.4%	33.6%
Llwyn Helyg	193	227	420	46.0%	54.0%
Wrecsam	566	119	685	82.6%	17.4%
Ysbyty Gwynedd	442	208	650	68.0%	32.0%
Ysbyty Ystrad Fawr	1,120	308	1,428	78.4%	21.6%
Cymru Gyfan	7,535	3,765	11,300	66.7%	33.3%

Mae'r atgyfeiriadau eraill nad ydynt yn cael eu hatgyfeirio'n uniongyrchol o Sgrinio Serfigol Cymru (CSW) yn gymysgedd o unigolion a atgyfeiriwyd o ofal sylfaenol neu ofal eilaidd gyda symptomau neu oherwydd bod ceg y groth yn edrych yn annormal, unigolion sy'n symud i Gymru gyda newidiadau diweddar i gelloedd ar cytoleg neu'r rhai lle'r oedd anawsterau wrth gael sampl mewn gofal sylfaenol.

Tabl 18: Nifer y cleifion newydd a welwyd mewn clinigau colposgopi yn ôl canlyniad prawf atgyfeirio

Clinig Colposgopi	Gradd Isel	Gradd Uchel	Cytoleg Negatif HPV Positif	Dim Prawf Ceg y Groth Annormal	Cyfanswm
Aberhonddu	55	15	19	2	91
Bronglais	59	14	22	43	138
Caerdydd a'r Fro	732	168	234	806	1,940
Glan Clwyd	257	51	80	16	404
Castell-nedd Port Talbot	451	121	139	136	847
Nevill Hall	210	38	76	129	453
Y Drenewydd	71	27	18	34	150
Ysbyty'r Tywysog Siarl	224	61	76	393	754
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	225	43	64	355	687
Singleton	316	99	86	210	711
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru	227	76	98	134	535
Llwyn Helyg	135	32	54	94	315
Wrecsam	231	81	54	99	465
Ysbyty Gwynedd	281	84	89	84	538
Ysbyty Ystrad Fawr	611	145	169	232	1,157
Cymru Gyfan	**4,085**	**1,055**	**1,278**	**2,767**	**9,185**
% CYMRU GYFAN	**44.5%**	**11.5%**	**13.9%**	**30.1%**	**100.0%**

Mae atgyfeiriadau gradd isel yn cynnwys newid ffiniol mewn celloedd cennog a dyscariosis gradd isel

Mae atgyfeiriadau gradd uchel yn cynnwys newidiadau ffiniol mewn celloedd endoserfigol, dyscariosis gradd uchel (cymedrol a difrifol), dyscariosis gradd uchel (carsinoma cennog ymledol amheus), neoplasia chwarennol o fath endoserfigol amheus a neoplasia chwarennol o darddiad heb fod yn serfigol amheus.

Mae Tabl 18 yn dangos atgyfeiriadau ar gyfer colposgopi yn dilyn canlyniad cytoleg negatif (normal).

Mae'r unigolion hyn yn cael eu hatgyfeirio naill ai oherwydd hrHPV parhaus yn eu sampl, neu oherwydd clefyd gradd uchel blaenorol ('prawf iachâd') a hrHPV cyfredol. Oherwydd parhad hrHPV neu eu hanes blaenorol, maent mewn mwy o berygl o glefyd gradd uchel.

Amseroedd aros colposgopi

Diffiniad a safon

Cynigir apwyntiad i 90% o'r holl atgyfeiriadau newydd o fewn 8 wythnos

Cynigir apwyntiad i 90% o atgyfeiriadau gradd uchel o fewn 4 wythnos

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, cynigiwyd apwyntiad i 87.3% o'r holl atgyfeiriadau o fewn wyth wythnos;

Cynigiwyd apwyntiad o fewn pedair wythnos i 92.7% o gleifion a atgyfeiriwyd gyda chanlyniad o ddyscariosis gradd uchel neu waeth.

Tuedd tair blynedd

Cynigiwyd apwyntiad i 87.3% o'r holl atgyfeiriadau o fewn wyth wythnos yn ystod 2022-2023

Cynigiwyd apwyntiad i 92.7% o gleifion a atgyfeiriwyd gyda chanlyniad o ddyscariosis gradd uchel neu waeth o fewn pedair wythnos yn ystod 2022-2023.

Cynigiwyd apwyntiad i 85.2% o'r holl atgyfeiriadau o fewn wyth wythnos yn ystod 2021-2022

Cynigiwyd apwyntiad i 85.7% o gleifion a atgyfeiriwyd gyda chanlyniad o ddyscariosis gradd uchel neu waeth o fewn pedair wythnos yn ystod 2021-2022.

Cynigiwyd apwyntiad i 92.7% o'r holl atgyfeiriadau o fewn wyth wythnos yn ystod 2020-2021

Cynigiwyd apwyntiad i 93.3% o gleifion a atgyfeiriwyd gyda chanlyniad o ddyscariosis gradd uchel neu waeth o fewn pedair wythnos yn ystod 2020-2021.

Sylwadau

Mae'r tablau a'r ffigurau isod yn dangos yr amser a gymerwyd o dderbyn atgyfeiriad gan y bwrdd iechyd i'r apwyntiad cyntaf a gynigiwyd gan y bwrdd iechyd, heb gynnwys oediadau a achoswyd gan gleifion.

Tabl 19: Amseroedd aros yn ôl bwrdd iechyd a math o atgyfeiriad

Bwrdd Iechyd	< 8 wythnos	> 8 wythnos	Cyfanswm	% 8 wythnos
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	1,983	55	2,038	97.3
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	931	771	1,702	54.7
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	1,938	368	2,306	84.0
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	1,715	32	1,747	98.2
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	1,096	122	1,218	90.0
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	277	6	283	97.9
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	1,843	66	1,909	96.5
Cymru Gyfan	9,783	1,420	11,203	87.3
%	87.3%	12.7%	100.0%	

Bwrdd Iechyd	< 4 wythnos	> 4 wythnos	Cyfanswm	% 4 wythnos
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	232	10	242	95.9
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	199	53	252	79.0
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	197	3	200	98.5
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	119	2	121	98.3
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	130	15	145	89.7
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	44	1	45	97.8
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	243	8	251	96.8
Cymru Gyfan	1,164	92	1,256	92.7
%	92.7%	7.3%	100.0%	

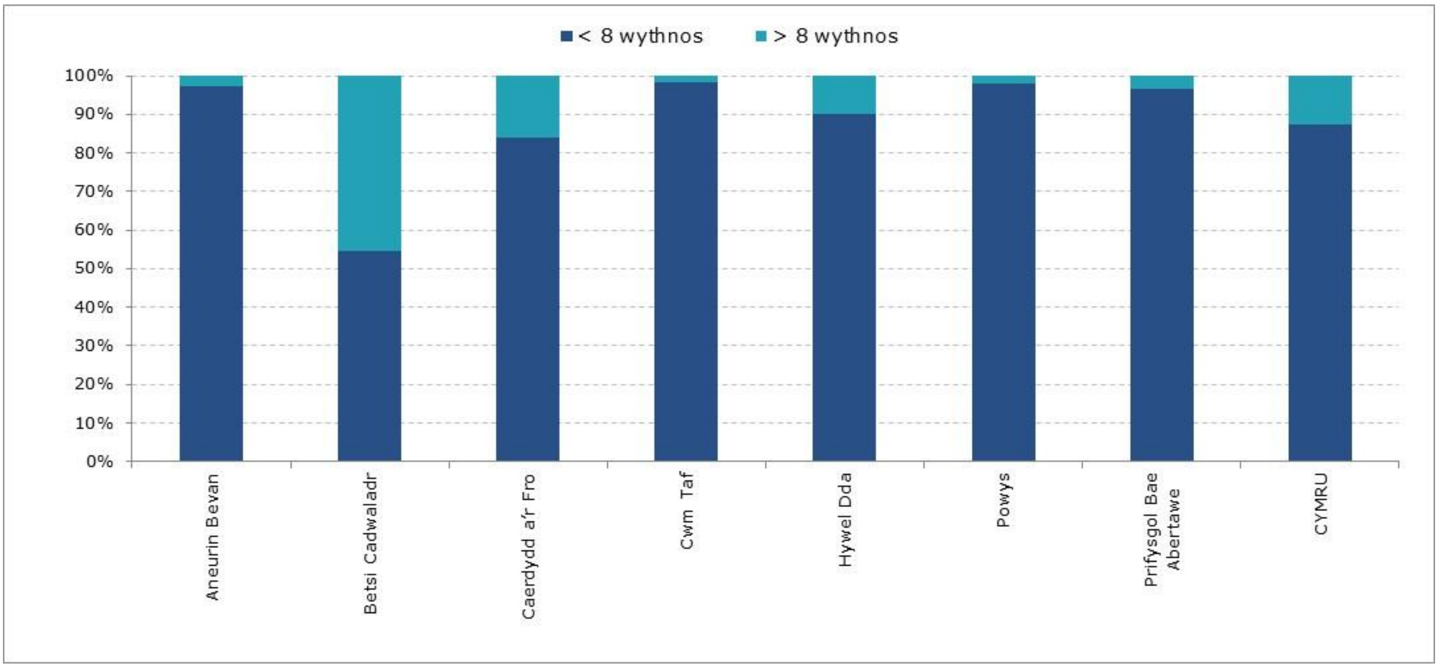

Ffigur 6: Canran yr holl atgyfeiriadau newydd y cynigiwyd apwyntiad iddynt o fewn 8 wythnos yn ôl bwrdd iechyd (heb gynnwys oediadau a achoswyd gan gleifion)

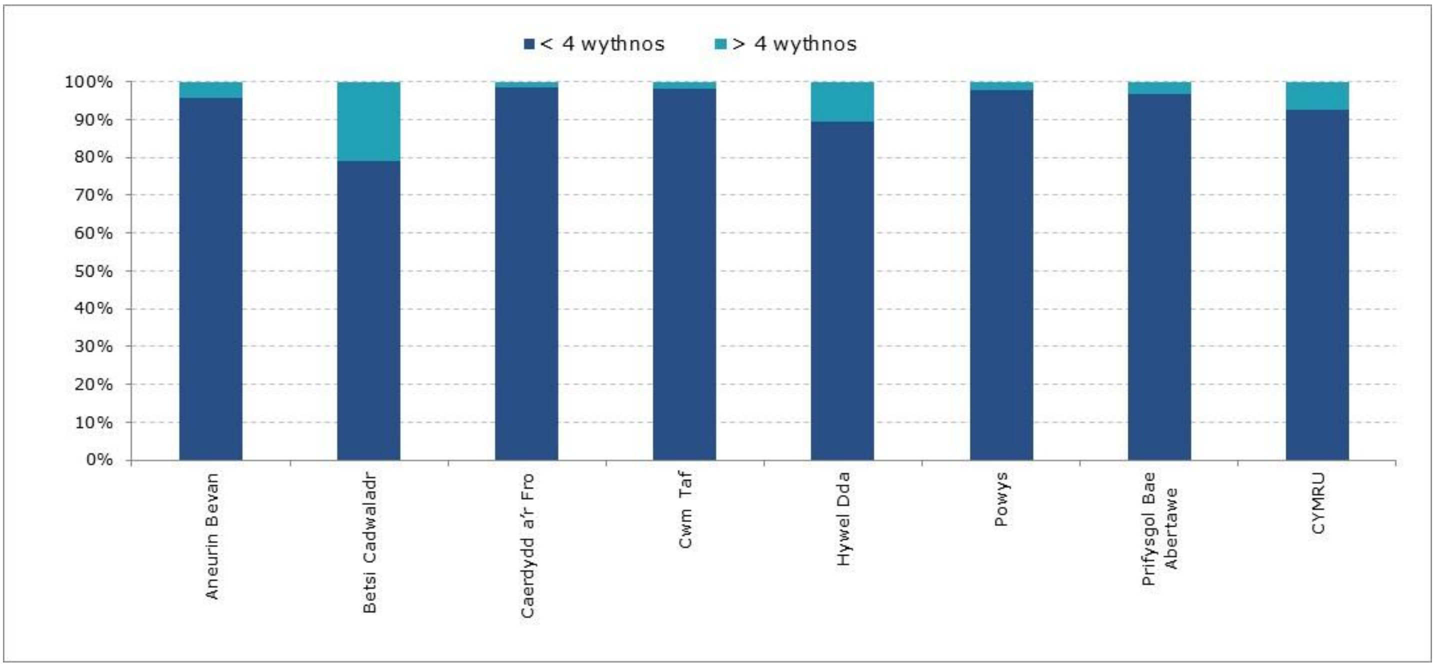

Ffigur 7: Canran yr holl atgyfeiriadau newydd y cynigiwyd apwyntiad iddynt o fewn 4 wythnos yn ôl bwrdd iechyd (heb gynnwys oediadau a achoswyd gan gleifion)

Cyfanswm yr apwyntiadau colposgopi a fynychwyd

Diffiniad a safon

Nid oes safon ar gyfer yr adran hon.

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, cofnodwyd 17,179 o ymweliadau a fynychwyd yn ystod 2022-23

Tuedd tair blynedd

Cofnodwyd 17,179 o ymweliadau a fynychwyd yn ystod 2022-23

Cofnodwyd 16,736 o ymweliadau a fynychwyd yn ystod 2021-22

Cofnodwyd 12,623 o ymweliadau a fynychwyd yn ystod 2020-21

Sylwadau

Mae'r tablau isod yn dangos nifer y cyfranogwyr a fynychodd apwyntiadau colposgopi yn ôl math o ymweliad a bwrdd iechyd

Tabl 20: Cyfanswm yr apwyntiadau colposgopi a fynychwyd yn ôl math o ymweliad a bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Asesiad colposgopig	Dewis a thrin	Triniaeth wedi'i chynllunio	Camau dilynol	Heb ei Nodi	Cyfanswm
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	1,897	129	243	720	2	2,991
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	1,893	43	521	312	67	2,836
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	2,383	60	262	315	2	3,022
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	1,542	62	329	609	18	2,560
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	1,099	30	275	817	19	2,240
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	256	21	41	97	2	417
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	1,714	31	494	871	3	3,113
CYMRU	10,784	376	2,165	3,741	113	17,179
% CYMRU GYFAN	62.8%	2.2%	12.6%	21.8 %	0.7%	100.0%

Cofnodwyd 17,179 o ymweliadau a fynychwyd yn ystod 2022-23. Roedd y rhan fwyaf o'r rhain ar gyfer 'asesiad colposgopig'. Cofnodwyd 376 o ymweliadau fel 'dewis a thrin' (lle cyflawnir triniaeth yn ystod ymweliad cyntaf ar gyfer colposgopi), er bod amrywiad yn yr arfer hwn ledled Cymru.

Cleifion newydd a welwyd a'r canlyniad gwaethaf o ran histoleg

Diffiniad a safon

Dim diffiniad na safon

Y canlyniad ar gyfer 2022-2023

Ar lefel Cymru gyfan, cafodd 1 o bob 23 o unigolion a gafodd eu sgrinio yn ystod y flwyddyn eu hatgyfeirio'n uniongyrchol ar gyfer colposgopi gan Sgrinio Serfigol Cymru. O'r rhain, roedd gan 1 o bob 148 o unigolion (llai nag 1%) ganser.

Tuedd tair blynedd

Cafodd 1 o bob 23 o unigolion a sgriniwyd yn ystod y flwyddyn eu hatgyfeirio'n uniongyrchol am golposgopi gan Sgrinio Serfigol Cymru. O'r rhain, roedd gan 1 o bob 148 o unigolion (llai nag 1%) ganser yn ystod 2022-2023.

Cafodd 1 o bob 26 o unigolion a sgriniwyd yn ystod y flwyddyn eu hatgyfeirio'n uniongyrchol ar gyfer colposgopi gan Sgrinio Serfigol Cymru. O'r rhain, roedd gan 1 o bob 129 o unigolion (llai nag 1%) ganser yn ystod 2021-2022.

Cafodd 1 o bob 21 o unigolion a sgriniwyd yn ystod y flwyddyn eu hatgyfeirio'n uniongyrchol ar gyfer colposgopi gan Sgrinio Serfigol Cymru. O'r rhain, roedd gan 1 o bob 138 o unigolion (llai nag 1%) ganser yn ystod 2020-2021.

Sylwadau

Mae Tabl 21 isod yn dangos nifer y cleifion newydd a welwyd yn ôl math o atgyfeiriad, yn ôl bwrdd iechyd a chanlyniad gwaethaf histoleg.

Tabl 21: Cleifion newydd a welwyd yn ôl math o atgyfeiriad a'r canlyniad gwaethaf o ran histoleg

Bwrdd Iechyd	Canser	CGIN	CIN gradd uchel	CIN1	Dim annormaledd wedi'i ganfod	Biopsi annigonol	Anhysbys	Dim biopsi wedi'i gymryd	Cyfanswm
Atgyfeiriad Uniongyrchol SSC (CSW)	42	43	1,572	1,176	1,194	123	24	2,046	6,220
Atgyfeiriad Arall	18	4	106	236	564	30	26	1,981	2,965
CYMRU	60	47	1,678	1,412	1,758	153	50	4,027	9,185

Tabl 22: Cleifion newydd a welwyd yn ôl bwrdd iechyd a'r canlyniad gwaethaf o ran histoleg

Bwrdd Iechyd	Canser	CGIN	CIN gradd uchel	CIN1	Dim annormaledd wedi'i ganfod	Biopsi annigonol	Anhysbys	Dim biopsi wedi'i gymryd	Cyfanswm
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	11	9	260	149	276	17	7	881	1,610
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	15	14	385	363	310	32	13	275	1,407
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	10	9	220	159	334	14	2	1,192	1,940
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	10	2	201	220	291	8	14	695	1,441
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	4	3	185	206	229	36	9	316	988
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	0	1	52	51	56	2	1	78	241
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	10	9	375	264.	262	44	4	590	1,558
Cymru Gyfan	60	47	1,678	1,412	1,758	153	50	4,027	9,185
%	0.7%	0.5%	18.3%	15.4%	19.1%	1.7%	0.5%	43.8%	100.0%

Archwiliad o ganser ceg y groth yng Nghymru 2021-22

Diffiniad a safon

Mae cronfa ddata Archwiliad Sgrinio Serfigol Cymru o Ganser Ceg y Groth (CSWACC) yn gronfa ddata bwrpasol ar y we, a ddefnyddir gan Sgrinio Serfigol Cymru yn unig. Mae pob diagnosis o ganser ceg y groth ar gyfer unigolion sy'n byw yng Nghymru ar adeg y diagnosis yn cael eu nodi ar gronfa ddata CSWACC. Mae'n bosibl y bydd nifer terfynol y canserau ar gyfer y cyfnod hwn yn cynyddu gan y gall data cofrestru canser gael ei oedi, ac oherwydd y gall rhai unigolion preswyl gael diagnosis 'allan o'r ardal'.

Nid oes safon ar gyfer yr adran hon.

Y canlyniad ar gyfer 2021-2022

Ar lefel Cymru gyfan, cafodd 121 o ganserau eu diagnosio yn ystod 2021-2022

Tuedd tair blynedd

Cafodd 121 o ganserau eu diagnosio yn ystod 2021-2022

Cafodd 110 o ganserau eu diagnosio yn ystod 2020-2021

Cafodd 125 o ganserau eu diagnosio yn ystod 2019-2020

Sylwadau

Mae'r graffiau isod (Ffigurau 8,9,10) yn dangos nifer y canserau ceg y groth yn ôl band oedran, math ac oedran adeg diagnosis yn ogystal â nifer y canserau ceg y groth a gafodd ddiagnosis rhwng 2013 a 2022 yn ôl cam ac oedran adeg diagnosis.

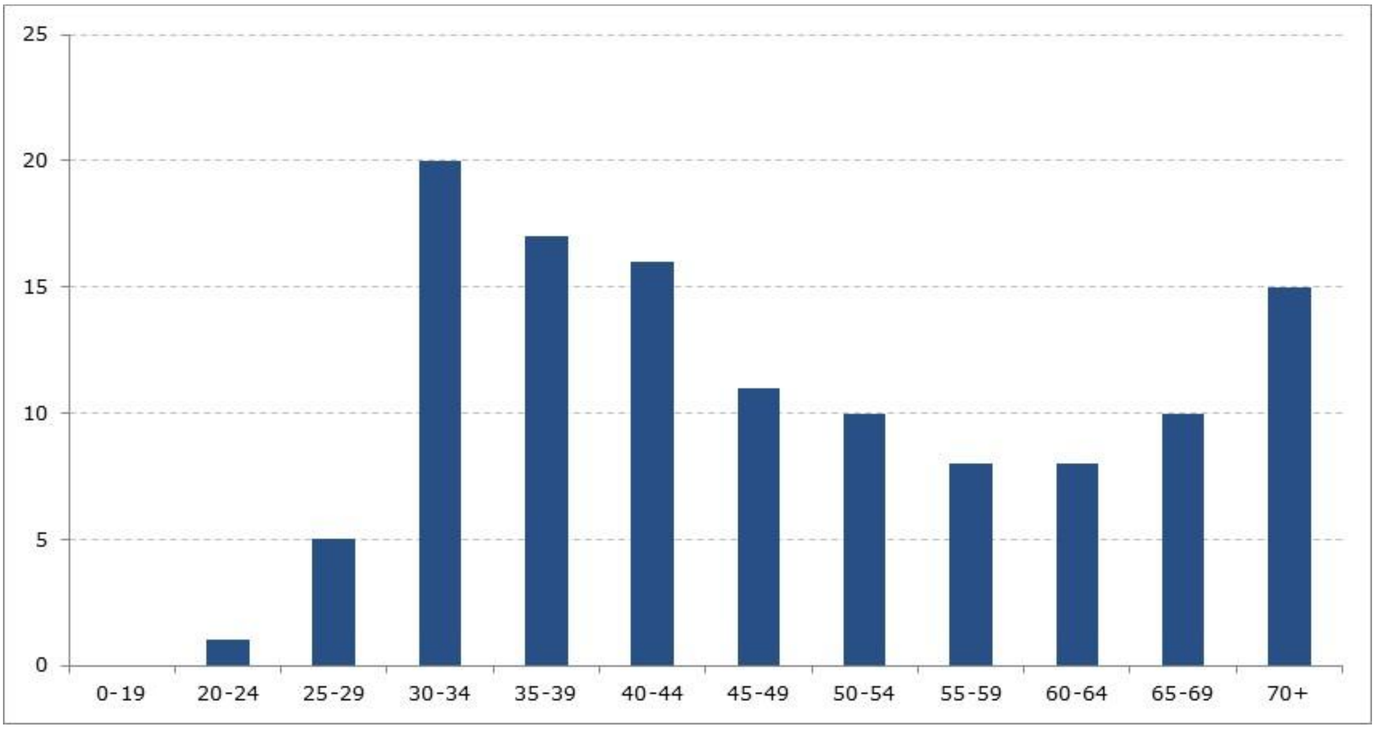

Ffigur 8: Nifer y Canserau Ceg y Groth yn ôl Band Oedran

Yr ystod oedran ar adeg y diagnosis oedd rhwng 25 a 94 oed. Roedd y canolrif yn y grŵp oedran 50-54, gyda'r brig yn y grŵp oedran 30-34

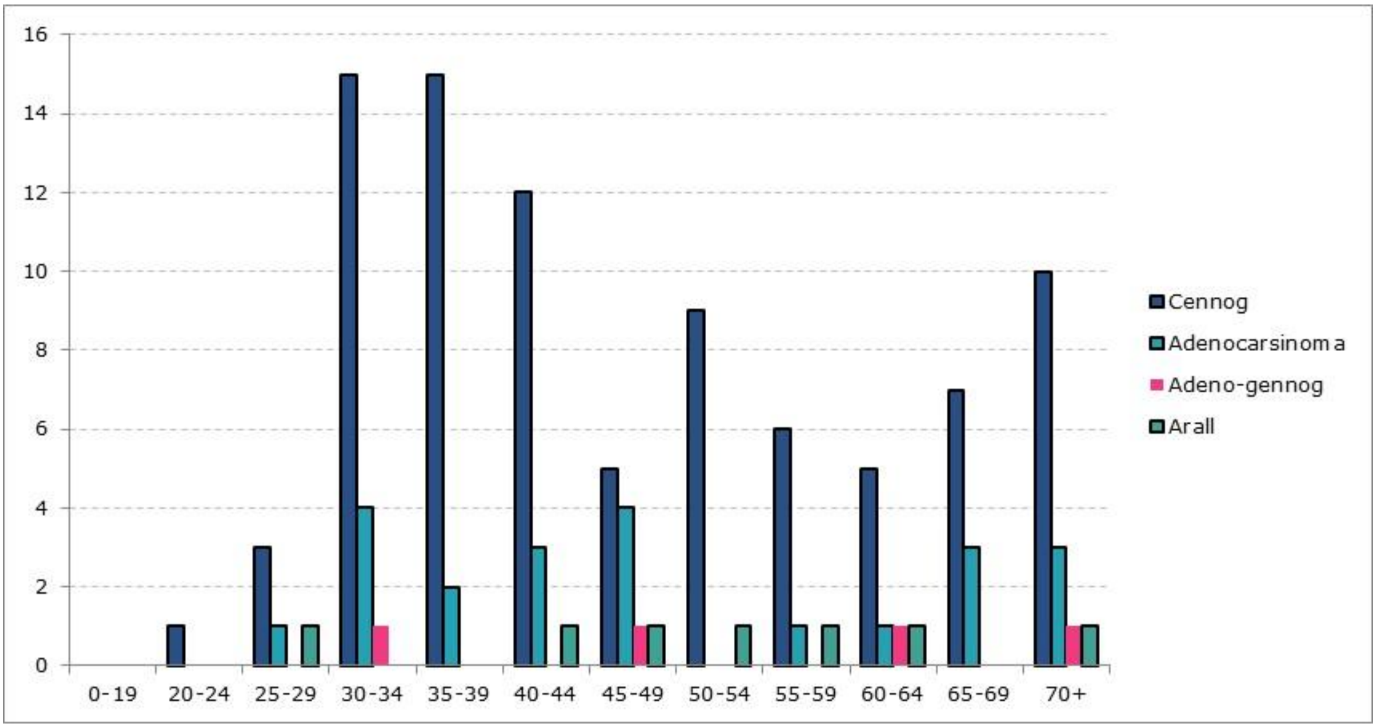

Ffigur 9: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl math ac oedran adeg diagnosis

O'r 121 o ganserau a gafodd ddiagnosis, roedd 88 (72.7%) yn garsinomâu celloedd cennog, 22 (18.2%) yn adenogarsinomâu, 4 (3.3%) yn garsinomâu adeno-cennog ac 1 (0.8%) yn 'arall'. Roedd y grŵp 'arall' yn cynnwys niwroendocrin, celloedd bach ac achosion lle nad oedd biopsi wedi'i gymryd i gadarnhau diagnosis histolegol. Roedd 6 achos nad oeddent wedi'u categoreiddio yn ôl math o ganser.

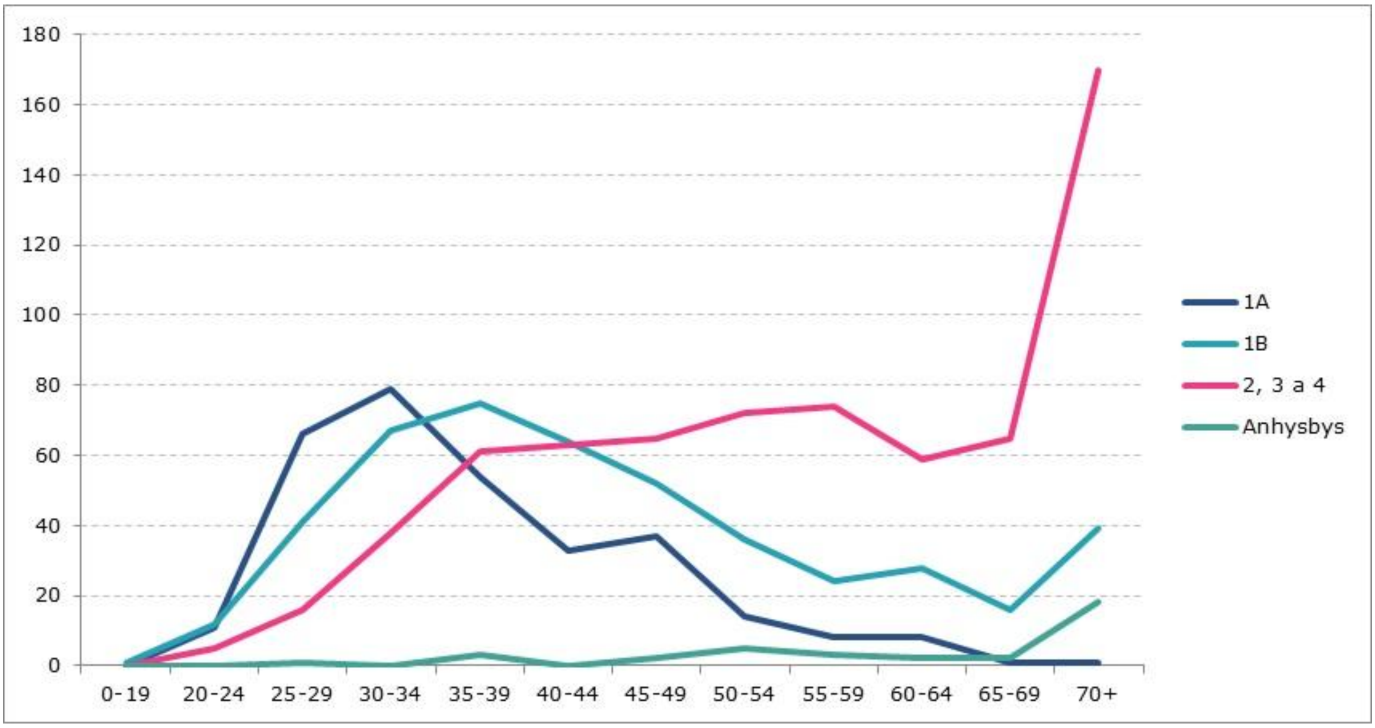

Ffigur 10: Nifer y canserau ceg y groth a gafodd ddiagnosis rhwng 2013 a 2022 yn ôl cam ac oedran adeg y diagnosis

Statws wedi'i ganfod trwy sgrinio

Diffiniad a safon

Y diffiniad o ganser a ganfuwyd trwy sgrinio yw canser a ganfuwyd yn dilyn atgyfeiriad oherwydd prawf sgrinio annormal. Gallai hyn gynnwys achosion lle nad yw unigolion wedi mynychu prawf sgrinio ers blynyddoedd lawer, cyn belled nad ydynt wedi mynychu am sgrinio oherwydd symptomau. Er mai nod y rhaglen sgrinio yw lleihau nifer yr achosion o ganser ceg y groth ymledol, weithiau caiff canser ei ganfod gan y prawf sgrinio.

Canserau na chanfuwyd drwy sgrinio yw'r rhai lle mae'r unigolyn yn dod oherwydd symptomau, gan arwain at eu diagnosis o ganser, yn hytrach nag o ganlyniad i brawf sgrinio. Gallai canserau na chanfuwyd drwy sgrinio ddigwydd mewn unigolion sydd â hanes sgrinio llawn, sydd wedi methu â mynychu am gyfnodau hir, neu sydd heb unrhyw hanes sgrinio.

Nid oes safon ar gyfer yr adran hon

Y canlyniad ar gyfer 2021-2022

Ar lefel Cymru gyfan, cafodd 41 (33.9%) canser eu canfod drwy sgrinio a 77 (63.6%) ddim. Roedd 3 chanser na chafodd eu dosbarthu i statws wedi'u canfod trwy sgrinio.

Tuedd tair blynedd

Cafodd 41 (33.9%) eu canfod drwy sgrinio a 77 (63.6%) ddim. Roedd 3 chanser na chafodd eu dosbarthu i statws wedi'u canfod trwy sgrinio yn ystod 2021-2022.

Cafodd 33 (30.0%) eu canfod drwy sgrinio a 73 (66.4%) ddim. Roedd 4 canser na chafodd eu dosbarthu i statws wedi'u canfod trwy sgrinio yn ystod 2020-2021.

Cafodd 43 (34.4%) eu canfod trwy sgrinio ac 80 (64.0%) ddim. Roedd 2 ganser na chafodd eu dosbarthu i statws wedi'u canfod trwy sgrinio yn ystod 2019-2020.

Sylwadau

Mae'n amlwg fod y rhan fwyaf o'r canserau a ganfuwyd drwy sgrinio yn rhai cam cynnar (1A ac 1B), tra roedd canserau na chanfuwyd drwy sgrinio wedi'u canfod yn bennaf mewn cam mwy datblygedig.

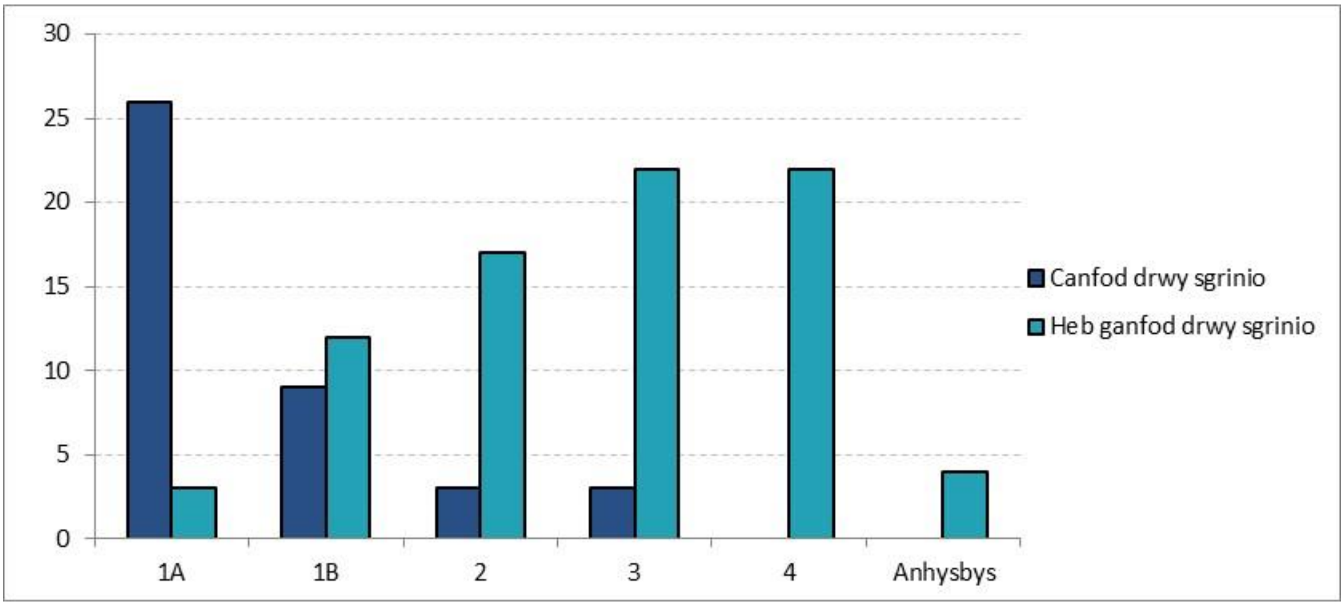

Ffigur 11: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl cam a statws canfod drwy sgrinio

Ar draws yr ystod oedran, roedd canserau mewn unigolion iau yn fwy tebygol o fod wedi cael eu canfod drwy sgrinio, tra roedd y rhan fwyaf o'r rhai mewn unigolion hŷn yn rhai nad oedd wedi'u canfod drwy sgrinio. Ymhlith unigolion dros 65 oed, nid oedd llawer wedi cael eu sgrinio erioed, neu nid oeddent wedi cael eu sgrinio ers blynyddoedd lawer. Mae'r grŵp olaf hwn yn cynnwys y rhai nad oeddent wedi cael eu sgrinio ers blynyddoedd lawer cyn 65 oed (pan wnaethon nhw adael y rhaglen), ond hefyd y rhai a gafodd eu sgrinio'n llawn hyd at 65 oed ond a gafodd ddiagnosis pan oeddent dros 70 oed.

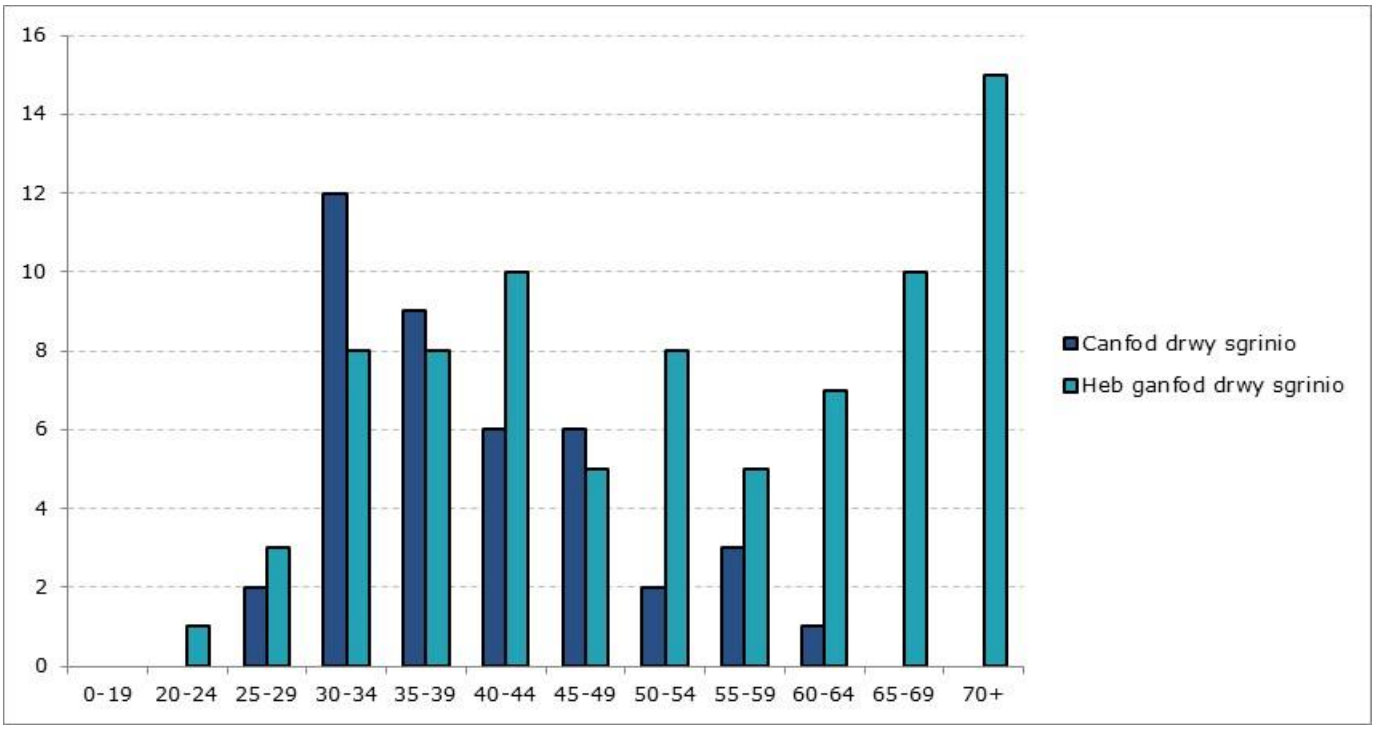

Ffigur 12: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl oedran a statws canfuwyd drwy sgrinio

Lle nad yw canser wedi'i ganfod drwy sgrinio, mae hanes sgrinio'r unigolyn yn cael ei gategoreiddio yn unol â'r rhestr isod (gan ddefnyddio diffiniadau NHSCSP): -

1 - Dim cofnod o sgrinio serfigol

2 - Wedi'i sgrinio fwy na 5.5 mlynedd cyn diagnosis (mae hyn yn cynnwys unigolion dros 65 oed a allai fod wedi cael eu sgrinio'n llawn hyd at yr oedran hwnnw)

3 - Sgrinio a gofnodwyd fel negatif yn unig o fewn y 6 mis - 5.5 mlynedd blaenorol (gallai hyn gynnwys sgrinio annigonol achlysurol os cafodd ei ailadrodd yn gyflym fel un negatif)

4 - Prawf/profion sgrinio nad ydynt yn negatif, gan gynnwys prawf/profion sgrinio annigonol, yn argymell ailadrodd (o fewn y 6 mis - 5.5 mlynedd blaenorol)

5 - Triniaeth flaenorol ar gyfer neoplasia intraepithelial serfigol (CIN) (o fewn y 6 mis - 5.5 mlynedd blaenorol) yn dilyn prawf sgrinio annormal sy'n argymell atgyfeirio

6 - Prawf sgrinio annormal o fewn y 6 mis - 5.5 mlynedd blaenorol yn argymell atgyfeiriad i golposgopi gydag oedi dilynol yn y diagnosis

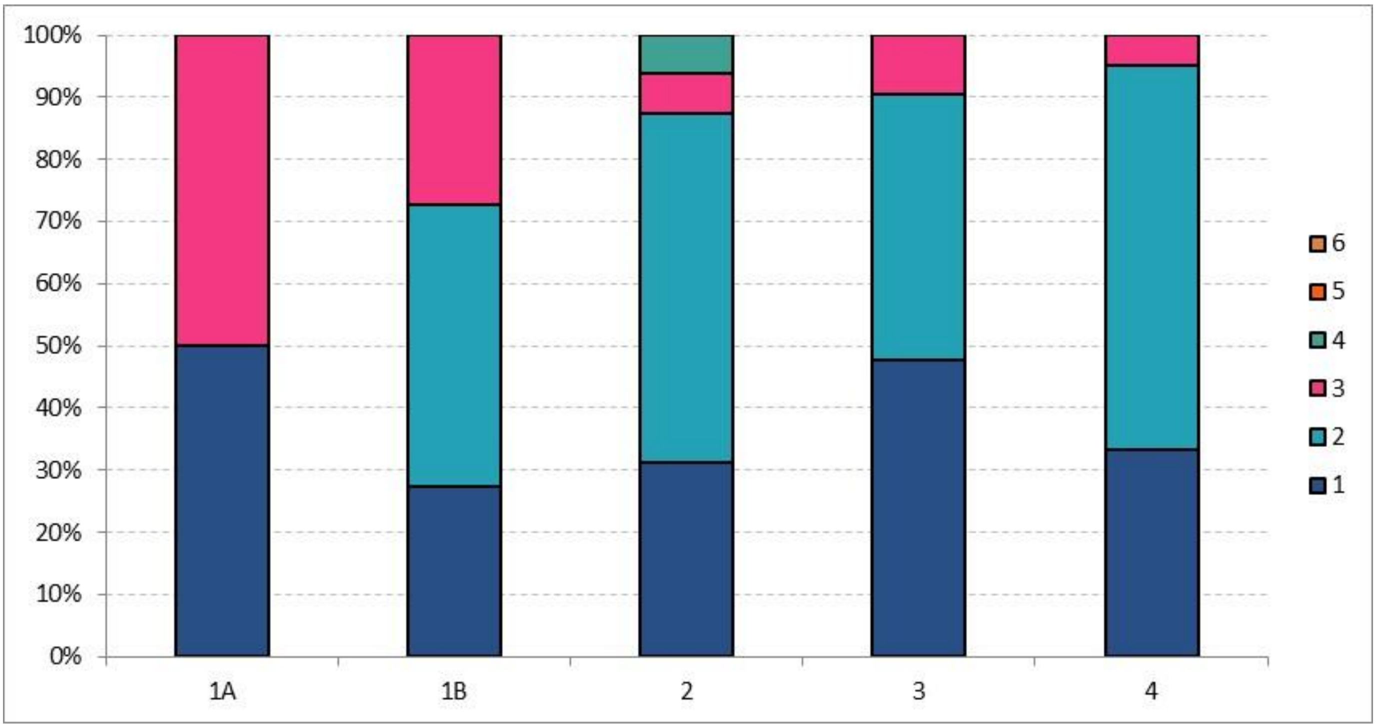

Ffigur 13: Canserau nas canfuwyd drwy sgrinio yn ôl cam a hanes sgrinio

Mae yna batrwm rhwng y categori canfuwyd heb fod drwy brawf sgrinio ar gyfer yr achosion hyn a cham y canser. Po uchaf y cam, y mwyaf tebygol y maent o fod yn unigolion nad oes ganddynt naill ai unrhyw gofnod o brawf sgrinio serfigol (prawf ceg y groth), neu ei bod wedi bod dros 5.5 mlynedd ers eu prawf sgrinio diwethaf.

Diffiniadau

Cymhwysedd
Menywod cymwys a rhai gyda cheg y groth oedd yn byw yng Nghymru.

Nifer a gafodd ei sgrinio
Noder na ellir mesur canran yr unigolion sy'n mynychu am brawf sgrinio o'i gymharu â'r ganran a wahoddwyd yn union gan y gallai rhai profion a gynhaliwyd yn y flwyddyn sgrinio (1 Ebrill i 31 Mawrth) ddeillio o wahoddiadau 'ymylol', a anfonwyd naill ai yn y flwyddyn sgrinio flaenorol, neu oedd yn rhai y gweithredwyd arnynt yn y flwyddyn ganlynol.

Cwmpas
Nid yw ffigurau'r cwmpas yn rhai y gellir eu cymharu yn uniongyrchol o flwyddyn i flwyddyn.

- Cyn 1997-98, roedd pob unigolyn a ddosbarthwyd fel 'ailalw wedi peidio' gan y rhaglen (am resymau meddygol, oedran neu resymau eraill) wedi'u heithrio o'r enwadur a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r cwmpas.
- Ym 1998/99 newidiodd y diffiniad i eithrio dim ond yr unigolion hynny gydag “ailalw wedi peidio am resymau clinigol” (dim ceg y groth)
- Ers 2001-02, dim ond yr unigolion hynny a gafodd brawf digonol yn ystod y 3.5 neu 5 mlynedd diwethaf y mae ffigurau'r cwmpas yn eu cynnwys yn y rhifiadur.

Cwmpas Addas i’r Oedran
Mae ffigurau cwmpas sy'n addas i’r oedran yn cynnwys unigolion 25-49 oed a gafodd brawf digonol yn ystod y 3.5 mlynedd diwethaf ac unigolion 50-64 oed a gafodd brawf digonol yn ystod y 5.5 mlynedd diwethaf yn y rhifiadur.

Bwrdd Iechyd
Dyma’r bwrdd iechyd preswyl. Lle na ellir canfod pa un yw'r bwrdd iechyd, bydd unigolion yn ymddangos yn yr adroddiad o dan y teitl BI anhysbys.

Gwahoddwyd
O 2016-17 ymlaen, cyfrifwyd nifer yr unigolion a wahoddwyd gan Sgrinio Serfigol Cymru trwy ddadansoddi'r data a dynnwyd o'r system galw ac ailalw (system NHAIS/Caerwysg) – gwahoddiadau a anfonwyd gan raglen Cymru at unigolion yn ystod y cyfnod.

Wedi'u profi
O 2016-17 ymlaen, mae nifer yr unigolion a brofwyd gan Sgrinio Serfigol Cymru wedi'i gyfrifo trwy ddadansoddi'r data a dynnwyd o'r system galw ac ailalw – profion a gymerwyd yng Nghymru yn ystod y cyfnod.

Atgyfeiriad uniongyrchol
Pan fydd canlyniad sampl sgrinio yn dangos bod angen archwiliad colposgopig ar unigolyn, Sgrinio Serfigol Cymru sy'n gwneud yr atgyfeiriad, yn hytrach na'r sawl sy'n cymryd y sampl.

Cytoleg
Archwiliad o gelloedd unigol o dan ficrosgop, i chwilio am newidiadau i gelloedd.

Histoleg
Archwiliad o feinwe'r corff (e.e. biopsïau) o dan ficrosgop.

Colposgopi
Archwiliad o geg y groth gan ddefnyddio archwiliad gweledol gydag asid asetig a chwyddiad.

Gwerth Rhagfynegol Positif
Y gwerth rhagfynegol positif (PPV) yw cyfran y rhai y credir bod ganddynt newidiadau celloedd gradd uchel ar cytoleg, sydd wedyn yn mynd ymlaen i fod ag annormaledd gradd uchel profedig.

Mae PPV cytoleg yn sicrhau cydberthynas rhwng barn am cytoleg gradd uchel a chanlyniad histoleg. Mae'n cyfrifo cyfran yr achosion lle mae biopsi digonol, yn dilyn prawf sgrinio a gofnodwyd fel dyscariosis gradd uchel (cymedrol) neu waeth, yn cynhyrchu diagnosis histolegol o CIN2 neu waeth. Mae hyn yn eithrio unigolion a atgyfeiriwyd at golposgopi yn dilyn canlyniad prawf o neoplasia chwarennol heb fod yn serfigol.

Mae canserau nad ydynt yn ganserau ceg y groth wedi'u heithrio o gyfrifiadau PPV. O 2012-13 mae'r diffiniad ar gyfer cyfrifo PPV wedi newid, mae'r enwadur bellach yn cynnwys – colposgopi dim annormaledd wedi'i ganfod (NAD) heb gymryd biopsi.
Mae PPV colposgopi yn sicrhau cydberthynas rhwng barn am golposgopi gradd uchel a chanlyniad histoleg.

Gwerth Rhagfynegol Annormal
Mae'r Gwerth Rhagfynegol Annormal (APV) yn cyfrifo canran y samplau a gofnodwyd fel newidiadau ffiniol neu ddyscariosis gradd isel a arweiniodd at atgyfeiriad a diagnosis histolegol dilynol o CIN2 neu waeth. Ar gyfer cyfnod yr adroddiad hwn, mae hyn hefyd yn cynnwys samplau a gofnodwyd fel rhai sy'n dangos 'newid ffiniol mewn celloedd endoserfigol'.

Gwerth Atgyfeirio
Diffinnir y gwerth atgyfeirio (RV) fel nifer yr unigolion a atgyfeirir at golposgopi ar gyfer pob un CIN2 neu ganlyniad histoleg gwaeth a ganfyddir. Mae hyn yn eithrio unigolion sy'n cael eu hatgyfeirio at golposgopi yn dilyn canlyniad prawf annigonol neu a amheir o neoplasia chwarennol (heb fod yn serfigol).

Digwyddedd

Nifer yr achosion newydd y flwyddyn o ganser ceg y groth ymledol

Afiachedd

Y niwed a achosir gan ganser ceg y groth a thrwy drin canser ceg y groth, yn gorfforol ac yn seicolegol

Marwolaethau

Marwolaethau a achosir gan ganser ceg y groth ymledol.

Y Tîm Cynhyrchu

Cyflogir holl dîm cynhyrchu'r adroddiad hwn gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ac fe'u rhestrir isod.

Kate Lilly	Uwch Arbenigwr Gwybodeg a Data
Guy Stevens	Rheolwr Dros Dro Gwybodeg a Gwasanaethau Data
Lisa Henry	Pennaeth rhaglen Sgrinio Serfigol Cymru
Dr Sharon Hillier	Cyfarwyddwr yr Is-adran Sgrinio
Dr Graham Brown	Ymgynghorydd Iechyd y Cyhoedd
Dr Emma Richards	Ymchwilydd Iechyd Cyhoeddus

Cyfieithwyd gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru ar ran Iechyd Cyhoeddus Cymru
Ni chyhoeddwyd yr adroddiad hwn fel ystadegau swyddogol.

Manylion cyswllt y rhaglen

Sgrinio Serfigol Cymru

18 Heol y Gadeirlan, Caerdydd, CF11 9LJ

E-bost: south-cervical-screening@wales.nhs.uk

Rhif Ffôn: 029 2078 7910

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Gweithio gyda'n gilydd i greu Cymru iachach

Working together for a healthier Wales